

WYBRANE FUNDUSZE DLA PROJEKTÓW Z ZAKRESU OCHRONY I ROZWOJU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO WSI

Monika Kaczmarska

Niniejsza lista możliwych źródeł finansowania projektów **nie jest wyczerpująca**. W rozdziale tym chcemy raczej pokazać **wielość tych źródeł** oraz ich podstawowe wymogi ubiegania się o wsparcie finansowe.

Prezentowane w książce, szerokie podejście do zagadnienia ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego wsi wiąże się z wielką różnorodnością projektów w tej dziedzinie. Dodatkowo, projekty dotyczące rewitalizacji poszczególnych elementów dziedzictwa łączy się często z nadawaniem temu dziedzictwu nowych funkcji (np. adaptacja starych budynków inwentarskich na pomieszczenia dla turystów), tworzeniem nowych miejsc pracy (np. przetwórstwo produktów regionalnych), z rozwojem turystyki (podnoszenie atrakcyjności turystycznej okolicy), czy odtwarzaniem dziedzictwa przyrodniczego miejscowości. Z tego powodu prezentujemy także źródła finansujące przedsięwzięcia dotyczące przedsiębiorczości, turystyki wiejskiej oraz tworzenia nowych miejsc pracy i bioróżnorodności. Uporządkowaliśmy je ze **względu na charakter źródeł**, a nie charakter projektów. Podział ten przedstawiamy poniżej.

Prosimy pamiętać, że każda instytucja przyznająca dotacje (tzw. granty) ma swoje zasady i procedury przyznawania wsparcia, swoje priorytety i "ulubione" tematy, wynikające z własnych celów statutowych. **Te priorytety mogą ulegać zmianie**, bo ciągle pojawiają się nowe potrzeby i problemy, a instytucje grantodawcze próbują na nie reagować. Zmiany te przebiegają w różnym czasie, np. co roku, bądź co trzy lata, dlatego wiedza na temat warunków otrzymania wsparcia finansowego **wymaga ciągłej aktualizacji i nie sposób „zamknąć” jej w żadnym drukowanym opracowaniu**. Ponadto, organizacje grantodawcze przyznają dotacje zwykle w oparciu o konkurs wniosków, czyli konkurs pomysłów przelanych na papier w formie szczegółowego planu działań tzw. wniosku o dotacje. Niektóre instytucje mają **stałe terminy składania wniosków** i jest ich kilka w roku. Większość jednak ogłasza konkursy dotacyjne **w różnym czasie, często tylko raz lub dwa razy do roku**. Dlatego też niniejszy rozdział jest **jedynie zachętą do zaglądania na strony internetowe wskazanych źródeł funduszy** i ściągawką do głębszych poszukiwań. To zwykle najszybciej tam, na stronach internetowych, darczyńcy umieszczają zasady ubiegania się o fundusze, aktualne terminy składania wniosków, zmiany tych terminów i formularze wniosków. Czytelników, którzy do książki tej zajrzą wiele lat po jej wydaniu przestrzegamy, że umieszczone tu informacje mogą być już tylko w części aktualne.

Warto zaprenumerować następujące biuletyny elektroniczne, by być na bieżąco w informacjach o możliwych źródłach finansowania:

www.mrr.gov.pl - biuletyn Ministerstwa Rozwoju Regionalnego

http://wiadomosci.ngo.pl/prenumerata - newsletter portalu organizacji pozarządowych

www.smartlink.pl - operator specjalistycznego serwisu www.funduszeonline.pl

oraz pamiętać o korzystaniu z Biuletynu Informacji Publicznej **tzw. BIP**. Ikona BIP powinna być na każdej stronie internetowej urzędu administracji publicznej. Jest to urzędowy publikator teleinformatyczny, który powstał w celu powszechnego bezpłatnego udostępnienia informacji publicznej. To tam zamieszczane są informacje o wszelkich konkursach ofert i o programach dotacyjnych.

Spis treści rozdziału:

I. ŹRÓDŁA PRYWATNE

- 1.1. Firmy i osoby indywidualne, czyli - jak można przyjąć darowiznę od osoby prawnej lub fizycznej; możliwe ulgi i odpisy.**
- 1.2. Organizacje działające nie dla zysku – non profit.**
 - 1.2.1. Lokalne stowarzyszenia i fundacje przyznające dotacje w środowisku lokalnym.
 - 1.2.2. Fundacje, stowarzyszenia i inne instytucje przyznające dotacje i działające na terenie całego kraju.
 - 1.2.3. Zagraniczne organizacje dotacyjne.

II. ŹRÓDŁA PUBLICZNE

- 2.1. Administracja publiczna.**
 - 2.1.1. Administracja samorządowa: urzędy gmin, powiatów, urzędy marszałkowskie.
 - 2.1.2. Administracja rządowa: wojewodowie, ministerstwa, agencje i instytucje rządowe.
- 2.2. Publiczne źródła zagraniczne.**
 - 2.2.1. Programy unijne.
 - 2.2.2. Inne programy i instytucje zagraniczne.

I. ŹRÓDŁA PRYWATNE

1.1. FIRMY I OSOBY INDYWIDUALNE –MOŻLIWE ULGI I ODPISY DLA DARZYŃCÓW

W Polsce nie istnieje specjalny system ulg podatkowych dla ochrony dóbr kultury. Natomiast istnieje system, który przewiduje kilka **ulg i odpisów** dla osób fizycznych i prawnych, które przekazują darowiznę na cel społeczny, także związany z kulturą. Każdy może być darczyńcą, jednak nie każdy potencjalny darczyńca i nie w każdej sytuacji przekazania darowizny może skorzystać z określonych przez ustawodawcę ulg i odpisów. Aby z nich skorzystać darowizna musi być przekazana według określonych prawem reguł. Odnosi się to szczególnie do **statusu darczyńcy oraz statusu odbiorcy darowizny** – wykonawcy woli darczyńcy.

Jeśli mamy darczyńcę, który jest gotowy przekazać określoną sumę pieniędzy na wyremontowanie ołtarza w lokalnym kościełku, ufundować odtworzenie strojów lokalnych, czy też łożyć na utrzymanie lokalnego zespołu kultywującego tradycję lokalną - musimy poznać **status darczyńcy**, wskazać organizację, która przyjmie darowiznę i wykona ją bezpośrednio lub zleci komuś oraz **poznać status tej organizacji**. Darczyńca nie ma możliwości skorzystania z ulg i odpisów jeśli przekaze darowiznę osobie prywatnej, nawet jeśli ta osoba wykona wolę darczyńcy i zrealizuje jakiś społeczny cel.

OSOBA FIZYCZNA PRZEKAZUJE DAROWIZNE

Osoby indywidualne przekazujące darowiznę, mogą korzystać z dwóch przywilejów podatkowych: **odliczeń od dochodu i odpisów od podatku**. Aby z nich skorzystać, powinny upewnić się, czy organizacja (wykonawca), której chcą przekazać darowiznę spełnia ustawowe warunki. Trzeba przede wszystkim poznać jej status prawny oraz cele, które są zapisane w jej statucie – czy są zgodne z celem darowizny. Cele darowizny i cele statutowe organizacji muszą być spójne. Możliwość uzyskania ulgi czy odpisu dla darczyńcy indywidualnego obrazuje poniższa tabela:

Status darczyńcy przekazującego darowiznę		Status odbiorcy darowizny - beneficjent	Możliwa ulga
DARZYŃCA INDYWIDUALNY - OSOBA FIZYCZNA, otrzymująca dochody	1.	Organizacja pozarządowa – np. stowarzyszenie zwykłe, które opiekuje się przydrożną kapliczką	Brak możliwości odpisu.
	2.	Organizacja pozarządowa: stowarzyszenia, fundacje, które nie posiadają statusu organizacji pożytku publicznego.	Do wysokości dokonanej darowizny nie więcej jednak niż 6% dochodu rocznego darczyńcy
	3.	Organizacja pozarządowa posiadająca status organizacji pożytku publicznego	Do wysokości dokonanej darowizny, nie więcej jednak niż 6% dochodu rocznego darczyńcy oraz 1% należnego podatku dochodowego darczyńcy .
	4.	Osoba indywidualna, która np. chce wyremontować przydrożną kapliczkę	Brak możliwości odpisu.

FIRMA PRZEKAZUJE DAROWIZNE

Firmy, które przekazują darowiznę organizacji na określony cel muszą sprawdzić, czy dana organizacja może zrealizować cel darowizny zgodnie ze swoim statutem, i czy cele statutowe organizacji mieszczą się w sferze zadań publicznych w ustawie o działalności pożytku publicznego.

Jeśli wybrana przez firmę organizacja jest organizacją pozarządową, prowadzącą działalność pożytku publicznego w sferze zadań publicznych określonych w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. O Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie, Art.4, to darczyńca może skorzystać z **odliczenia** i w zeznaniu podatkowym za dany rok, odliczyć od swojego dochodu do 10% z przekazanej darowizny, niezależnie od wysokości dochodu - Ustawa o podatku dochodowym od osób prawnych, art.18. **Uwaga! Organizacja przyjmująca darowiznę nie musi mieć statusu organizacji pożytku publicznego, a jedynie prowadzić działalność pożytku publicznego.** Na działalność pożytku publicznego składają się także takie zadania, które mogą występować w projektach dotyczących kultury, m.in. podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej; działalność na rzecz mniejszości narodowych; działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych; nauki, edukacji i wychowania; krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży; kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji; upowszechniania kultury fizycznej i sportu; ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego itd.

Możliwe ulgi i zwolnienia dla darczyńcy instytucjonalnego (firmy) obrazuje poniższa tabela:

Status darczyńcy przekazującego darowiznę	Status odbiorcy darowizny - beneficjent	Możliwa ulga*
DARCZYŃCA INSTYTUCJONALNY [FIRMA], która generuje dochody	1. Organizacja pozarządowa prowadząca działania w sferze zadań pożytku publicznego	Do 10% dochodu rocznego firmy przed opodatkowaniem.
	2. Organizacja pozarządowa posiadająca status organizacji pożytku publicznego	Do 10% dochodu rocznego firmy przed opodatkowaniem.
	3. Osoba indywidualna, która np. chce wyremontować przydrożną kapliczkę	Brak możliwości odpisu.

Więcej informacji:

☞ Krajowa Informacja Podatkowa: www.kip.gov.pl

☞ Departament Pożytku Publicznego: www.pozytek.gov.pl

☞ Wzory dokumentów takich, jak np. umowa darowizny znajdują się na stronach: <http://poradnik.ngo.pl> w zakładce: wzory umów.

1.2. ORGANIZACJE DZIAŁAJĄCE NIE DLA ZYSKU (NON PROFIT).

Aktualne informacje o tych funduszach znajdziesz na stronach: www.ngo.pl - **termin ucieka** lub **fundusze** oraz www.witrynawiejska.org.pl - **warto przeczytać**

Ubiegając się o środki finansowe z tych źródeł, zwróć uwagę, czy Twój projekt ma **społeczny charakter, czy angażuje w jego realizację większą grupę osób i różnorodnych partnerów.**

1.2.1. DOTACJE OD ORGANIZACJI LOKALNYCH

LOKALNE ORGANIZACJE GRANTOWE (LOG) - co roku ogłaszają konkursy grantowe pod nazwą „**Działaj Lokalnie**”, w tym na inicjatywy związane z ochroną dóbr kultury i tradycji. W roku 2009 działało w Polsce 47 LOG. Bliższe informacje: www.dzialajlokalnie.pl

FUNDUSZE LOKALNE – funkcjonują jako organizacje pozarządowe (stowarzyszenia bądź fundacje), gromadzą środki finansowe od różnorodnych darczyńców na finansowanie lokalnych inicjatyw obywatelskich, w tym także na rozwój kultury i zachowanie tradycji. Przyznają dotacje **w ramach konkursów dotacji**. Bliższe informacje: www.funduszelokalne.pl

Każda z tych organizacji ma swój obszar działania (od 4 gmin do kilku powiatów), z którego może przyjmować wnioski o dotację oraz własne regulaminy konkursów dotacyjnych i terminy przyjmowania wniosków. Dotacje przyznawane są wyłącznie na poziomie lokalnym. Największą zaletą tych źródeł jest ich bliskość, a więc dostępność, znajomość problemów lokalnych społeczności i szybkość reagowania na pojawiające się trudności, a także stosunkowo mały stopień skomplikowania procedur. Są to jednak na ogół dotacje niewielkie. Cechą charakterystyczną tych źródeł jest wymóg społecznego aspektu projektów – ważne jest czy działanie to będzie realizowane wspólnie przez mieszkańców, i czy powstała po realizacji projektu wartość będzie służyła większej liczbie osób.

Kto może ubiegać się o dotacje? ☞ Organizacje pozarządowe posiadające osobowość prawną, lokalne instytucje, grupy nieformalne, w imieniu których wniosek złoży organizacja pozarządowa lub instytucja publiczna posiadająca osobowość prawną, a także instytucje, które otrzymają specjalne pełnomocnictwo od zwierzchnich organów do przeprowadzenia planowanych działań (szkoła, dom kultury, biblioteka, klub sportowy etc.). **Nie mogą** składać wniosków fundacje skarbu państwa oraz stowarzyszenia samorządów lokalnych.

Gdzie szukać informacji?

☞ Sprawdź czy Twoja miejscowość jest objęta działaniem lokalnej organizacji grantowej i /lub funduszu lokalnego i w jakich terminach można składać wnioski np. do Programu „Działaj Lokalnie”. Szukaj swojej organizacji grantowej pod następującymi adresami:

☞ **Twoja Lokalna Organizacja Grantowa:** www.dzialajlokalnie.pl -wejdź na mapę LOG i znajdź swoje województwo;

☞ **Twój Fundusz Lokalny:** www.funduszelokalne.pl - szukaj w zakładce: o Federacji / Raporty z Działalności – w raporcie z 2008 roku znajdziesz adresy wszystkich Funduszy

Lokalnych i opisy działalności dotacyjnej.

1.2.2. DOTACJE OD ORGANIZACJI DZIAŁAJĄCYCH NA TERENIE CAŁEGO KRAJU

FUNDACJA PARTNERSTWO DLA ŚRODOWISKA

Wspiera działania, które angażują lokalne społeczności i mają na celu zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy, oparty na dziedzictwie przyrodniczym i kulturowym.

☞ **Program Grupy Partnerskie** - wspiera tworzenie lokalnego partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju miejscowości i regionów.

☞ **Fundusz Partnerstwa** - wspiera oddolne inicjatywy promujące ważne rozwiązania ekologiczne, które w znaczący sposób przyczyniają się do ochrony dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego regionów, poprawy wizerunku miejscowości i do zmian w sposobach gospodarowania zasobami środowiska.

Kto może ubiegać się o dotacje?

☞ Fundacja wspiera przedsięwzięcia podejmowane przez organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, a także jednostki nie posiadające osobowości prawnej.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.epce.org.pl ☞ www.funduszpartnerstwa.org.pl ☞ www.grupypartnerskie.pl oraz e-mail: biuro@epce.org.pl

FUNDACJA WSPOMAGANIA WSI

Wspiera inicjatywy gospodarcze i społeczne mieszkańców wsi i małych miast oraz inicjatywy związane z poprawą stanu infrastruktury obszarów wiejskich i kulturą. Udziela niskoprocentowanych pożyczek dla mikro-przedsiębiorców z terenów wiejskich.

Organizuje różnorodne, w tym stałe konkursy dotacyjne, za pomocą których dofinansowuje ważne dla wsi i małych miejscowości przedsięwzięcia. Spośród wielu konkursów dotacyjnych, warto zwrócić uwagę na dwa:

Konkurs Kultura Bliska. Chronimy nasze dziedzictwo kulturowe

W ramach konkursu Fundacja przyznaje dotacje na projekty, których celem jest ochrona, bądź odtworzenie dorobku kulturowego poprzednich pokoleń, dbanie o niego i jednocześnie wykorzystywanie tego dorobku w rozwoju gospodarczym gminy, czy wsi, a także wzbogacenie oferty kulturalnej mieszkańców małych miejscowości i ich aktywności w dziedzinie kultury. Konkurs ogłaszany jest raz w roku, zwykle w pierwszym kwartale.

Ochrona różnorodności biologicznej naszą szansą

W tym konkursie dotacyjnym Fundacja wspiera projekty, których celem jest aktywizacja społeczna mieszkańców wsi i małych miasteczek połączona ze zrównoważoną ochroną zagrożonych gatunków zwierząt i roślin oraz ich siedlisk lub rodzimych ras zwierząt hodowlanych i rodzimych gatunków roślin uprawnych. Działania podejmowane w ramach projektu mają przyczyniać się do odradzania lub zachowania różnorodności gatunkowej i siedliskowej. Do realizacji projektów autorzy muszą wykorzystywać lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, organizacyjne i materialne.

Kto może się ubiegać o dotację?

☞ M.in. organizacje pozarządowe, ochotnicze straże pożarne, koła gospodyń wiejskich, parafie, spółdzielnie socjalne, szkoły, a także grupy nieformalne. Fundacja wspiera dotacjami projekty realizowane w małych miejscowościach.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.fww.org.pl ☞ www.witrynawiejska.org.pl oraz e-mail: fww@fww.org.pl

FUNDACJA EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU WSI POLSKIEJ ZA POŚREDNICTWEM FUNDACJI POLSKA WIEŚ 2000 im. MACIEJA RATAJA

Cele Fundacji obejmują rozwój infrastruktury technicznej i społecznej obszarów wiejskich oraz rozwój pozarolniczej małej i średniej przedsiębiorczości na terenach wiejskich.

Program Wspierania Aktywności Lokalnej p.n. "RAZEM MOŻEMY WIĘCEJ"

wspiera m.in. zachowanie oraz rozwój i wykorzystanie lokalnego potencjału w zakresie szeroko rozumianej kultury, w tym zwłaszcza dziedzictwa historycznego regionu, wspomaga lokalną aktywność społeczno - zawodową, integrację społeczną, zwiększanie atrakcyjności turystycznej regionu.

Kto może ubiegać się o dotacje?

☞ Organizacje pozarządowe mające swoją siedzibę i prowadzące lub podejmujące działalność na terenach wiejskich (miasta do 10 tys. mieszkańców), a także podmioty kolegalne z terenów wiejskich, nie posiadające określonej formy prawnej, jak: rady sołeckie, rady parafialne i inne zorganizowane grupy osób/członków lokalnych społeczności.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.efrwp.com.pl oraz e-mail: efrwp@efrwp.com.pl

FUNDACJA BANKOWA IM. L.KRONENBERGA

Przyznaje dotacje na projekty w dwóch głównych obszarach programowych: **edukacja i rozwój lokalny**. Finansuje m.in. **inicjatywy dotyczące dziedzictwa kulturowego i tradycji oraz twórczości artystycznej dzieci i młodzieży**. Przyznaje także Nagrodę im. prof. Aleksandra Gieysztora osobom lub instytucjom szczególnie zasłużonym na polu ochrony dziedzictwa kulturowego.

Kto może się ubiegać o dotację?

☞ Fundacje, stowarzyszenia działające na rzecz dobra publicznego, szkoły, domy kultury, biblioteki oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.kronenberg.org.pl ☞ <http://kronenberg.org.pl/dotacje> oraz e-mail: poczta@kronenberg.org.pl

FUNDACJA IM. STEFANA BATOREGO

Wśród dotychczas prowadzonych programów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego warto wymienić program: **Dla Tolerancji** – konkurs dotacyjny pt. **To, co wspólne/To, co różne** oraz Program **Memoria**. Dotacyjny element tych programów nie będzie kontynuowany w najbliższym czasie, ale warto zaglądać na stronę internetową Fundacji i sprawdzać, czy nie pojawiły się nowe programy dotacyjne na rzecz kultury.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.batory.org.pl oraz e-mail: batory@batory.org.pl

POLSKA FUNDACJA DZIECI I MŁODZIEŻY

Przyznaje dotacje na projekty realizowane przez młodzież zwłaszcza z terenów wiejskich i małych miast. Wspiera takie działania dzieci i młodzieży, które dają im szansę rozwoju i twórczej aktywności.

Program Równać szanse – wspiera inicjatywy społeczne, służące wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z terenów wiejskich oraz miejscowości do 20.tys. mieszkańców.

Program Make a connection - Przyłącz się – wspiera realizację projektów młodzieżowych w lokalnych społecznościach.

Kto może ubiegać się o dotację?

☞ Zarejestrowane organizacje i grupy nieformalne.

☞ Program Make a connection skierowany jest do grup młodzieży w wieku 16 do 22 lat.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.pcyf.org.pl ☞ www.rownacszanse.pl

☞ www.makeaconnection.pl oraz e-mail: pcyf@pcyf.org.pl

FUNDACJA WSPÓŁPRACY POLSKO-NIEMIECKIEJ

Wspiera współpracę i wymianę doświadczeń między instytucjami Polski i Niemiec, w tym działania na rzecz zachowania wspólnego dziedzictwa kulturowego.

Kto może ubiegać się o dotacje?

☞ Podmioty posiadające osobowość prawną.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.fwpm.org.pl oraz e-mail: fwpm@fwpm.org.pl;

FUNDACJA J&S PRO BONO POLONIAE

Warto zwrócić uwagę na dwa programy dotacyjne tej Fundacji:

Program dla Kultury wspiera inicjatywy służące upowszechnianiu polskiej kultury i tradycji, działania propagujące twórczą aktywność, alternatywną dla kultury masowej.

Program Aktywna Wiosna wspiera projekty o różnorodnej tematyce, realizowane przez dzieci i młodzież.

Kto może ubiegać się o dotacje?

☞ Organizacje pozarządowe.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.jsprobono.pl ☞ www.aktynawiosna.pl oraz e-mail: E.Oledzka@jsprobono.pl

TOWARZYSTWO INICJATYW TWÓRCZYCH „Ę”

Kieruje swoją ofertę do młodzieży i seniorów z małych miejscowości. Pomaga aktywnym osobom w realizacji własnych pasji, w działaniach społecznych, artystycznych i kulturalnych w środowiskach zamieszkania. Programy, w ramach których przyznaje niewielkie dotacje na realizację projektów związanych z kulturą w małych społecznościach to: **Młodzi Menadżerowie Kultury oraz Seniorzy w Akcji.**

Kto może się ubiegać o dotację?

☞ W Programie Młodzi Menadżerowie Kultury o dotację mogą się ubiegać osoby w wieku 15-25 lat, tworzące nieformalne grupy młodzieżowe.

☞ W Programie Seniorzy w Akcji o dotację mogą się ubiegać osoby powyżej 55 roku życia współpracujące z organizacjami pozarządowymi lub innymi instytucjami non profit.

Gdzie szukać informacji?

☞ <http://e.org.pl> oraz e-mail: biuro@e.org.pl

1.2.3. ZAGRANICZNE ORGANIZACJE DOTACYJNE

EUROPEJSKA FEDERACJA EUROPA NOSTRA

Skupia ponad 200 organizacji pozarządowych. Co roku przyznaje dotacje na projekty lokalne i międzynarodowe związane z promocją i ochroną europejskiego dziedzictwa kulturowego. Kategorie dofinansowania to:

1. Konserwacja, w tym m.in. projekty dotyczące konserwacji pojedynczych budynków lub grupy budynków na terenach wiejskich, jak i miejskich, zachowania krajobrazu kulturowego, w tym parków i ogrodów historycznych, miejsc o znaczeniu rolniczym, historycznym, środowiskowym, kolekcji dzieł sztuki, stanowisk archeologicznych.

2. Badania w/w zakresie.

3. Zaangażowanie osób indywidualnych lub organizacji w ochronę dziedzictwa kulturowego.

4. Edukacja, szkolenia i podnoszenie świadomości w zakresie dziedzictwa kulturowego.

Kto może ubiegać się o dotację?

☞ Organizacje i osoby z krajów europejskich.

Ważne informacje:

☞ Wnioski należy przygotować w języku angielskim lub francuskim.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.europanostra.org oraz e-mail: eb@europanostra.org

EUROPEJSKA FUNDACJA KULTURY – EUROPEAN CULTURAL FOUNDATION

Celem Fundacji jest promocja artystyczna, kulturowa i edukacyjna oraz wspieranie wielonarodowych badań nad tożsamością Europy. Przewodnią ideą działalności grantowej Fundacji jest różnorodność kulturowa. **Fundacja posiada obecnie dwie odrębne ścieżki dofinansowania:** dotacje na stymulowanie współpracy między organizacjami działającymi w obszarze kultury oraz dotacje na projekty artystyczne, prezentujące różnorodność kulturową Europy.

Kto może ubiegać się o dotację?

☞ Niewielkie, lokalne organizacje i osoby z krajów europejskich.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.eurocult.org

HUMANE EARTH FOUNDATION

Jest to szwajcarska Fundacja powołana w 2001 roku przez osoby indywidualne. Wspiera inicjatywy na rzecz ochrony środowiska. Szczególnie wspiera projekty, które informują ludzi o ryzyku związanym z niszczeniem środowiska i bioróżnorodności, wprowadzają konkretne działania na rzecz poszanowania środowiska naturalnego.

Kto może ubiegać się o dotację?

☞ Priorytetowo traktowane są małe stowarzyszenia z Europy Wschodniej i Zachodniej.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.terrehumaine.org oraz email: infos@terrehumaine.org

II. ŹRÓDŁA PUBLICZNE

2.1. ADMINISTRACJA PUBLICZNA

Ubiegając się o środki finansowe ze źródeł publicznych, zwróć uwagę **na podstawy prawne wspierania przez te instytucje działań związanych z kulturą (ustawy, rozporządzenia) i wymogi prawne dla otrzymującego dotację.**

Ważne ustawy:

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, 2003

Ustawa o samorządzie gminnym, 1990

Ustawa o samorządzie powiatowym, 1998

Ustawa o samorządzie województwa, 1998

Ustawa o partnerstwie publiczno-
prywatnym, 2008

Ustawa o finansach publicznych, 2005/2009

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, 2003

Prawo Ochrony Środowiska, 2001

Ustawa o ochronie przyrody, 2004

Administracja publiczna, dysponująca środkami publicznymi przyznaje różnego typu dotacje na działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego. Zobowiązują ją do tego cele statutowe i zadania własne zawarte m.in. w wyżej wymienionych ustawach. Odbiorcami dotacji mogą być zarówno osoby fizyczne (np. właściciele budynków wpisanych do rejestru zabytków), jak również organizacje pozarządowe i inne instytucje.

Administracja wszystkich szczebli może przyznawać dotacje i zlecać zadania na realizację celów publicznych. Muszą to być jednak zadania własne danej jednostki. Sposób realizacji celów publicznych należy do decyzji organów administracji publicznej, która nie ma obowiązku zlecania zadań np. za pomocą ogłaszanych konkursów dotacyjnych, czy konkursów ofert. Pomimo to, wiele samorządów gminnych, powiatowych i wojewódzkich współpracuje z organizacjami pozarządowymi zlecając im realizację zadań publicznych, po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert. Organizacje mogą też z własnej inicjatywy złożyć ofertę realizacji zadań publicznych, także tych które są realizowane dotychczas w inny sposób. Warto wiedzieć, jakie zadania mają poszczególne jednostki samorządu terytorialnego oraz jakie działania pożytku publicznego wymienione są w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Informacje o organizowanych konkursach są publikowane przede wszystkim w BIP, na stronach internetowych poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego i na tablicach ogłoszeń w urzędach oraz w dziennikach ogólnopolskich.

2.1.1. ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA: GMINNA, POWIATOWA I WOJEWÓDZKA.

TWÓJ URZĄD GMINY - TWOJE STAROSTWO POWIATOWE - TWÓJ URZĄD MARSZAŁKOWSKI

Podmioty nie zaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku, inaczej mówiąc – organizacje non profit mogą otrzymywać z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dotacje celowe na cele publiczne związane z realizacją zadań tej jednostki. Zgodnie z Ustawą o samorządzie gminnym, z Ustawą o samorządzie powiatowym oraz Ustawą o samorządzie województwa takie sprawy jak: **kultura oraz ochrona zabytków i opieka nad nimi, ochrona środowiska i przyrody, a także współpraca z organizacjami pozarządowymi należą do zadań własnych tych jednostek.**

Dotacje celowe na cele publiczne związane z realizacją zadań jednostek samorządu terytorialnego: gminy, powiatu, województwa.

Są to przede wszystkim działania związane z działalnością pożytku publicznego oraz wolontariatem (Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie). Obejmują one kilkadziesiąt zadań w zakresie m.in.: kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji; ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego; działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych itd.

Ponadto, jak podaje portal ngo.pl - w każdym z 2478 miast i gmin, w każdym z 314 powiatów oraz w każdym z 16 województw powinien co roku zostać uchwalony przez radę gminy, radę powiatu czy sejmik wojewódzki po skonsultowaniu z organizacjami - **program współpracy danego samorządu z organizacjami pozarządowymi.** Program ten powinien stanowić wytyczną przy opracowywaniu budżetu samorządu, co oznacza, że powinien być uchwalony wcześniej niż budżet. Jednak w wielu przypadkach bywa uchwalany później. Formy współpracy to m.in. zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych wraz z przekazywaniem środków finansowych na ich realizację (dotacji). Zlecenie realizacji zadań może nastąpić w dwóch formach: **powierzenia wykonywania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji** na sfinansowanie jego realizacji lub **wspierania wykonywania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji** na częściowe dofinansowanie jego realizacji. Na podstawie uchwalonego wcześniej programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz uchwały rady gminy, powiatu, czy sejmiku wojewódzkiego ogłaszane są **otwarte konkursy ofert na realizację wybranych/priorytetowych w danym roku - zadań publicznych** danej jednostki samorządu terytorialnego.

I choć wiele samorządów lokalnych wypracowało i uchwaliło już własny program współpracy z organizacjami pozarządowymi i zasady przyznawania dotacji na ich działalność, nie oznacza to, że w każdej gminie, powiecie, czy województwie taki program już funkcjonuje. **Warto o niego pytać.**

Kto może ubiegać się o dotację?

☞ M.in. podmioty, które nie są zaliczane do sektora finansów publicznych i nie działają w celu osiągnięcia zysku, w tym organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego. Cel działania tych podmiotów powinien być zbieżny z celami publicznymi realizowanymi przed gminę, powiat, czy województwo w zakresie, w jakim podmioty te ubiegają się o przyznanie dotacji.

Gdzie szukać informacji?

☞ Informacji na temat otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych oraz programu współpracy samorządu gminnego, powiatowego czy wojewódzkiego z organizacjami pozarządowymi w danym roku należy szukać na stronach internetowych urzędów gmin, powiatów, województw, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń w ww. urzędach.

Program opieki nad zabytkami – gminny, powiatowy, wojewódzki.

Opracowywanie programu opieki nad zabytkami omówione jest w poprzednim rozdziale na str....

Zgodnie z przyjętym programem opieki nad zabytkami i na podstawie uchwały rady lub sejmiku wojewódzkiego samorząd terytorialny **ogłasza otwarty konkurs ofert, który ma na celu przyznanie dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków**, podając zasady i kryteria przyznawania dotacji.

Należy szukać informacji o otwartych **konkursach ofert na dotacje celowe** na realizację prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze danej gminy, danego powiatu czy województwa.

Kto może ubiegać się o dotację:

☞Każdy podmiot, który jest właścicielem lub posiadaczem zabytku albo posiada taki zabytek w trwałym zarządzie (osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna).

Ważne informacje: [informacje dotyczące sposobu składania wniosku znajdziesz w poprzednim rozdziale na str...](#)

Gdzie szukać informacji?

☞Sprawdź ogłoszenia na stronie internetowej swojego urzędu gminy, powiatu, województwa, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń w ww. urzędach.

Dotacje z Funduszu Sołeckiego, funduszu wyodrębnionego w budżecie gminy uchwałą rady gminy.

Ustawa o funduszu sołeckim z 2009 r. umożliwia wyodrębnienie w budżecie gminy środków stanowiących fundusz sołecki. O tym, czy taki fundusz zostanie wyodrębniony na kolejny rok – decyduje **rada gminy**, podejmując stosowną **uchwałę** do 31 marca w roku poprzedzającym rok budżetowy.

Dzięki możliwościom jakie daje ta ustawa, mieszkańcy sołectwa mogą decydować o przeznaczeniu środków z funduszu sołeckiego na inicjatywy lokalne w swojej wsi np. zorganizowanie spotkania integracyjnego mieszkańców, odnowienie wiejskiej kapliczki, czy zabytkowego mostku, zbudowanie placu zabaw we wsi, postawienie ławek i koszy na śmieci itp. Te inicjatywy muszą mieścić się w zadaniach statutowych gminy, mają służyć poprawie warunków życia mieszkańców i być zgodne ze strategią rozwoju gminy. Wniosek podlega ocenie wójta/ burmistrza, czy prezydenta miasta. Jeśli wniosek zostanie odrzucony – sołtys może podtrzymać wniosek i skierować go bezpośrednio do rady gminy, wtedy to rada gminy rozstrzyga, czy dane przedsięwzięcie spełnia warunki ustawowe i zostanie zapisane w budżecie gminy na rok kolejny.

Kto może ubiegać się o dotację ? ☞Mieszkańcy wsi tych gmin, których rady gmin ustanowiły fundusze sołeckie odrębną uchwałą w roku budżetowym. Sumę środków do wydania w danym sołectwie podaje do wiadomości sołtysa – wójt/burmistrz/prezydent miasta do 31 lipca roku poprzedzającego rok budżetowy. Wniosek danego sołectwa uchwała zebranie wiejskie z inicjatywy sołtysa, rady sołeckiej lub co najmniej 15 pełnoletnich mieszkańców sołectwa. Sam wniosek zgłasza wójtowi/burmistrzowi/prezydentowi miasta – sołtys wsi, do 30 września.

Ważne informacje: ☞Wniosek powinien zawierać wskazanie przedsięwzięć do realizacji na obszarze sołectwa w ramach środków określonych dla danego sołectwa wraz z oszacowaniem ich kosztów i uzasadnieniem.

Gdzie szukać informacji ?

☞Sprawdź ogłoszenia na stronie internetowej urzędu gminy, pytaj pracowników urzędu gminy, a także sołtysa.

☞<http://funduszesoleckie.pl/>

☞Na stronie MSWiA: www.mswia.gov.pl -> szukaj: strona główna/administracja publiczna/fundusz sołecki.

Dotacje z Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – wyodrębnionego w budżetach gmin, powiatów.

Fundusze ochrony środowiska funkcjonują w budżetach gmin i powiatów jako fundusze celowe, powołane zgodnie z obowiązującymi ustawami. Środki funduszy przeznacza się na finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Środki te są środkami publicznymi. Gminne i powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej nie mają osobowości prawnej i działają w ramach struktury samorządu terytorialnego. Pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska naturalnego i kar, za usuwanie drzew i krzewów na terenie gminy oraz z przychodów gminy za składowanie i magazynowanie odpadów.

Zgodnie z zapisami ustawowymi środki gminnych i powiatowych **funduszy ochrony środowiska** przeznacza się m.in. na: przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków; działania z zakresu rolnictwa ekologicznego, szczególnie na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi, położonych na obszarach szczególnie chronionych oraz inne zadania ustalone przez radę gminy czy radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Działalność ta może być finansowana przez przyznawanie dotacji. Do 15 stycznia zarządy powiatów i gmin przedstawiają do zatwierdzenia radzie powiatu lub gminy projekt zestawienia przychodów i wydatków na dany rok, odpowiednio powiatowego i gminnego funduszu. Starostowie, wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast zatwierdzone zestawienia przychodów i wydatków podają do publicznej wiadomości.

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ Osoby fizyczne, osoby prawne, w tym podmioty nie zaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku oraz jednostki organizacyjne administracji publicznej.

Gdzie szukać informacji?

☞ Dowiedz się w swoim urzędzie gminy i powiatu, jakie są zasady ubiegania się o dotację z funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Pamiętaj, że przyznanie dofinansowania z tego funduszu jest możliwe dopiero po uchwaleniu budżetu gminy czy powiatu.

☞ Szukaj dodatkowych informacji na początku każdego roku kalendarzowego na stronie internetowej urzędu, a zwłaszcza w BIP, w prasie lokalnej, na tablicy ogłoszeń urzędu.

☞ Środki z gminnych funduszy ochrony środowiska są najczęściej wykorzystywane na zadrzewienia, zakrzewienia i utrzymanie terenów zieleni i rzadko są pozyskiwane przez organizacje pozarządowe. **Warto na początku roku dowiadywać się w urzędach gminnych i powiatowych o możliwość ubiegania się o dotację z tego źródła.**

2.1.2. ADMINISTRACJA RZĄDOWA: WOJEWODOWIE, MINISTERSTWA, AGENCJE I INSTYTUCJE RZĄDOWE

Na stronie internetowej www.kultura.gov.pl znajdziesz pomocne narzędzie pn. stanowisko „asystenta wnioskodawcy”. Ma ono pomóc w wyborze programu/instytucji, z którego można pozyskać fundusze na realizację wydarzenia, bądź zakupu związanego z działalnością kulturalną. Ponadto sprawdź informację na temat

podstaw prawnych współpracy administracji rządowej z organizacjami pozarządowymi:
www.poradnik.ngo.pl

Administracja rządowa: centralna i terenowa.

W przypadku władz centralnych nie ma ustawowego wymogu współpracy z organizacjami pozarządowymi. Jest jedynie prawo do współpracy z sektorem pozarządowym. Mimo braku ustawowego obowiązku wiele ministerstw i urzędów wojewódzkich przeznaczają na ten cel środki z budżetu państwa, doceniając współpracę merytoryczną i finansową z organizacjami pozarządowymi.

Poszczególne urzędy wojewódzkie i ministerstwa mają często wyodrębnione programy, w ramach których można ubiegać się o dotację na działania związane z kulturą. Każde ministerstwo na podstawie zarządzenia może zlecić wykonanie wskazanych przez siebie zadań publicznych na dany rok podmiotom upoważnionym. Ministrowie i wojewodowie ogłaszają zindywidualizowane procedury i terminy otwartych konkursów ofert. Informacje o organizowanych przez ministrów czy wojewodów konkursach są publikowane w dziennikach ogólnopolskich oraz na stronach internetowych poszczególnych resortów, a także w internetowym BIP każdego ministerstwa, czy urzędu wojewódzkiego.

Ponadto administracja rządowa wspiera sektor pozarządowy w ramach **Funduszu Inicjatyw Obywatelskich – tzw. FIO**. Jest to wieloletni program rządowy, powierzony do realizacji Ministerstwu Pracy i Polityki Społecznej. Celem Programu jest zwiększenie udziału organizacji pozarządowych oraz podmiotów kościelnych i związków wyznaniowych prowadzących działalność pożytku publicznego w realizacji zadań publicznych z uwzględnieniem zasad partnerstwa, innowacyjności, zrównoważonego rozwoju i równości szans.

TWÓJ URZĄD WOJEWÓDZKI

Wojewoda może wydzielić określone środki na dofinansowanie projektów organizacji pozarządowych, **zgodnie z własnymi zadaniami i uchwalonym programem współpracy z organizacjami pozarządowymi.**

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ Podmioty, które nie są zaliczane do sektora finansów publicznych i nie działają w celu osiągnięcia zysku, w tym organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego. Cel działania tych podmiotów powinien być zbieżny z celami publicznymi realizowanymi przez wojewodę w zakresie, w jakim podmioty te ubiegają się o przyznanie dotacji.

Gdzie szukać informacji?

☞ Na stronie internetowej wojewody i w BIP.

TWÓJ WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW, URZĄD OCHRONY ZABYTKÓW

Wojewódzki Konserwator Zabytków ogłasza **otwarty konkurs ofert na realizację wybranych zadań publicznych w zakresie ochrony dóbr kultury**. W ogłoszeniu podawane są rodzaje zadań, które mogą być wspierane finansowo oraz zasady przyznawania dotacji. Wnioski składa się do wojewódzkiego konserwatora zabytków za pośrednictwem Urzędu Ochrony Zabytków.

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ Podmioty, które nie są zaliczane do sektora finansów publicznych i nie działają w celu osiągnięcia zysku, w tym organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego.

Gdzie szukać informacji? ☞ Na stronie internetowej Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków lub Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków, a także w BIP tej instytucji.

Ponadto, ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda może być przyznana dotacja celowa na **dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku**

wpisany do rejestru zabytków przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wnioski składa się do **Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków** właściwego dla miejsca położenia zabytku.

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ O dotację celową może się ubiegać każdy podmiot, który jest właścicielem lub posiadaczem zabytku albo posiada taki zabytek w trwałym zarządzie (osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna).

Gdzie szukać informacji?

- ☞ na stronie internetowej wojewody, w BIP
- ☞ na stronie internetowej Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków/Konserwatora Zabytków właściwego dla miejsca położenia zabytku,
- ☞ na stronie internetowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego: www.mkidn.gov.pl

Inne ważne informacje: ☞ Istotnymi dokumentami dla ochrony dziedzictwa kulturowego na obszarze danego województwa są: ☞ strategia rozwoju województwa oraz ☞ plan zagospodarowania przestrzennego województwa oraz ☞ wojewódzki program opieki nad zabytkami, a także ☞ statut województwa.

TWÓJ WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ - WFOŚIGW

WFOŚIGW mieszczą się we wszystkich województwach i posiadają osobowość prawną. Środki tych funduszy przeznacza się na te same cele i działania jak w przypadku gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska, a dodatkowe działania przypisane wojewódzkim funduszom to m.in. zwiększanie lesistości kraju; zapobieganie i likwidacja poważnych awarii i ich skutków. WFOŚIGW przyznają preferencyjne pożyczki, mogą też ogłaszać **konkursy oraz programy na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej**, które przeprowadza się na podstawie uchwalonych przez zarząd Funduszu regulaminów.

Kto może ubiegać się o dotację/pożyczkę/inną formę wsparcia finansowego?

☞ Jednostki samorządu terytorialnego, jednostki budżetowe, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, podmioty gospodarcze, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, spółdzielnie, publiczne szkoły wyższe oraz osoby fizyczne.

Inne ważne informacje: ☞ środki Samorządowego Funduszu przeznacza się na realizację celów określonych w ustawie Prawo ochrony środowiska.

Gdzie szukać informacji?

☞ na stronach internetowych WFOŚIGW w BIP. Należy zapoznać się z dokumentami: Zasady udzielania pomocy finansowej ze środków WFOŚIGW oraz z listą przedsięwzięć priorytetowych funduszu.

MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO - MKiDN

Ministerstwo odpowiada za opiekę nad dziedzictwem narodowym, a także za działalność kulturalną, w tym za mecenat państwowy nad tą działalnością. Do zakresu odpowiedzialności tego Ministerstwa należy m.in.: ochrona zabytków i opieka nad zabytkami, działalność twórcza, artystyczna, kultura ludowa i rękodzieło artystyczne oraz ich ochrona, edukacja kulturalna, działalność organizacji i stowarzyszeń regionalnych oraz społeczno-kulturalnych.

Programy Operacyjne MKiDN

Co roku w ramach **Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego** Ministerstwo dofinansowuje zadania z zakresu kultury. Co roku ogłasza nowe priorytety programu dotacyjnego. Każdy program ma własny regulamin i terminy składania

wniosków. Dla przykładu, w 2009 roku w ramach programu pod nazwą: **Dziedzictwo Kulturowe** Minister ogłosił następujące priorytety: 1. **Ochrona zabytków**, 2. **Rozwój instytucji muzealnych**, 3. **Ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju**, 4. **Tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego** oraz 5. **Ochrona dziedzictwa kultury ludowej**.

W priorytecie 1. **Ochrona zabytków** dostępne są środki na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku, wpisanym do rejestru zabytków. Dotacja może obejmować prace, które mają być wykonane w roku złożenia wniosku lub prace, które zostały przeprowadzone w okresie 3 lat poprzedzających rok złożenia wniosku o udzielenie dotacji.

Natomiast w ramach **Priorytetu 5. Ochrona dziedzictwa kultury ludowej** – MKiDN wspiera projekty z zakresu wzmocnienia poczucia tożsamości regionalnej, dokumentowania i ochrony dziedzictwa kultury ludowej oraz zachowania i przekazu tradycji, ochrony unikalnych umiejętności. Możliwe działania to m.in. : warsztaty, kursy, szkolenia, służące przekazywaniu umiejętności i tradycji szczególnie w formie tzw. „szkół tradycji” i „szkół ginących zawodów”, tworzenie programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży na temat tradycyjnej kultury regionalnej; zakup obiektów oraz kolekcji dzieł sztuki ludowej w celu ich publicznego udostępnienia; działania na rzecz ochrony unikalnych elementów kultury tradycyjnej, szczególnie w zakresie architektury regionalnej oraz gwar.

MKiDN dofinansowuje także tzw. wkład krajowy do wybranych projektów kulturalnych, realizowanych ze środków europejskich – w ramach tzw. **Promesy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego**.

Kto może ubiegać się o dotacje? ☞ O środki z programów dotacyjnych MKiDN na zadania z zakresu kultury mogą się ubiegać m.in.: jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze prowadzące działalność gospodarczą w sferze kultury, związki wyznaniowe, a także osoby fizyczne.

☞ Wnioskodawcami **nie mogą być** państwowe instytucje kultury, szkoły, uczelnie wyższe nadzorowane przez MKiDN oraz instytucje kultury współprowadzone przez ministra i jednostki samorządu terytorialnego.

Gdzie szukać informacji?:

☞ Informacje o dotacjach celowych MKiDN, opisy programów, formularze wniosków dostępne są na stronie internetowej MKiDN www.mkidn.gov.pl pod hasłem: **Programy Ministra**.

☞ Wnioski składa się do odpowiedniego departamentu Ministerstwa, zgodnie z regulaminem danego programu.

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI - MRiRW

W przyjętym przez MRiRW w 2009 roku dokumencie „Zarys kierunków rozwoju obszarów wiejskich” napisano: „Obszary wiejskiej powinny stać się atrakcyjnym miejscem pracy, zamieszkania, wypoczynku i prowadzenia działalności rolniczej lub pozarolniczej, z zachowaniem walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych tych terenów dla przyszłych pokoleń”. Jednym z pożądanych i przyjętych kierunków rozwoju obszarów wiejskich jest **ochrona, pielęgnowanie i wykorzystanie zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych obszarów wiejskich**.

Otwarte konkursy ofert/zlecenie zadań publicznych

Ministerstwo może ogłaszać **konkursy dotacyjne na realizację zadań publicznych w zakresie np. rozwoju wsi**. I tak co roku ogłasza **otwarty konkurs ofert obejmujący kilka zadań edukacyjnych** zleczanych przez ww. Ministerstwo do realizacji jednostkom nie zaliczanym do sektora finansów publicznych, w tym stowarzyszeniom i fundacjom. Na

początku każdego roku, po uchwaleniu ustawy budżetowej, Minister ogłasza listę zadań edukacyjnych na dany rok i zasady konkursu.

Kto może ubiegać się o dotację?

☞ Jednostki nie zaliczane do sektora finansów publicznych, w tym stowarzyszenia i fundacje.

Ważne informacje:

☞ Wymagania dotyczące zawartości wniosków podawane są na stronie internetowej Ministerstwa.

☞ Wnioski można składać w pierwszym kwartale roku, po ogłoszeniu zasad i warunków ubiegania się o dotację w otwartym konkursie ofert.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.minrol.gov.pl szukaj w zakładce: Informacje Branżowe/Edukacja Rolnicza/Zadania edukacyjne, a także w BIP Ministerstwa.

MINISTERSTWO SPORTU I TURYSTYKI - MSiT

Otwarte konkursy ofert/zlecenie zadań publicznych

Ministerstwo co roku ogłasza konkurs na dofinansowanie zadań publicznych realizowanych przez jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych. Wśród dotychczas dofinansowanych zadań w dziedzinie turystyki Ministerstwo dofinansowało m.in.: lokalne projekty wytyczania i znakowania szlaków turystycznych; wyznaczania tras pieszych, konnych, rowerowych; konserwacji turystycznych szlaków np. architektury drewnianej, dziedzictwa kulturowego, szlaków bocianich, tworzenia regionalnych i ponadregionalnych produktów turystycznych, szlaków średniowiecznych miasteczek regionu; wykorzystania np. dziedzictwa przemysłowego do promocji turystycznej gmin i regionów; rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej itd.

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ Jednostki niezaliczane do sektora finansów publicznych, m.in. stowarzyszenia i fundacje.

Ważne informacje: ☞ Konkurs ogłaszany jest w ostatnim kwartale roku poprzedzającym realizację zadań publicznych.

☞ Wnioski przyjmuje Departament Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki.

Gdzie szukać informacji?

☞ Wykaz wybranych do dofinansowania zadań jest publikowany na stronach internetowych BIP Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz na stronach internetowych Ministerstwa: www.msport.gov.pl, w zakładce Turystyka – w pierwszym kwartale roku, w którym zadania mają być realizowane.

MINISTERSTWO PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ -MPiPS

Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich – FIO jest rządowym programem dotacyjnym adresowanym do organizacji i instytucji nie nastawionych na zysk, prowadzących działalność pożytku publicznego. Celem programu jest zwiększenie ich udziału w realizacji zadań publicznych.

Dotacje w ramach FIO są dystrybuowane w drodze otwartych konkursów ofert. Ze środków Funduszu wspierane są działania obywatelskie z udziałem organizacji pozarządowych m.in. w zakresie realizacji zadań publicznych (wymienionych w art.4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie), współpracy między sektorem pozarządowym i publicznym, działania umożliwiające organizacjom korzystanie ze środków Unii Europejskiej, działania upowszechniające dobre praktyki i modelowe rozwiązania, które służą rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego itp.

Na lata 2009-2013 przyjęto 4 priorytety merytoryczne, w tym działania z obszaru kultury mieszczą się w:

Priorytet I: Aktywni, świadomi obywatele, aktywne wspólnoty lokalne: m.in. Pielęgnowanie tożsamości narodowej i kulturowej;

Wspieranie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.

Priorytet III – Integracja i aktywizacja społeczna. Zabezpieczenie społeczne:

Porozumienia na rzecz integracji wspólnot i społeczności lokalnych; Aktywizacja ludzi starych, integracja międzypokoleniowa; Integracja repatriantów w środowiskach lokalnych; Działania na rzecz zachowania przez Polonię więzi kulturowej z Polską;

Wypoczynek dzieci i młodzieży, krajoznawstwo i turystyka społeczna.

Konkursy przeprowadzane są zgodnie z przepisami ustawy o działalności pożytku publicznego oraz uchwałą Rady Ministrów z 2008 roku w sprawie przyjęcia krajowego Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2009-2013.

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ Jednostki prowadzące działalność społecznie użyteczną tj. **organizacje pozarządowe**, czyli osoby prawne lub jednostki nie posiadające osobowości prawnej, które nie są jednostkami sektora finansów publicznych i nie działają w celu osiągnięcia zysku; **stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego** oraz **kościelne osoby prawne i jednostki organizacyjne kościołów i związków wyznaniowych**, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego oraz **spółdzielnie socjalne**, w zakresie działalności społecznie użytecznej.

Ważne informacje: ☞ Konkurs dotacyjny Programu FIO ogłaszany jest w pierwszym kwartale roku. ☞ Wnioski należy przesłać w terminie 30 dni od dnia ukazania się ogłoszenia. ☞ Wnioski przyjmuje: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich. ☞ Zasady przyznawania dotacji oraz kryteria oceny wniosków są opisane w dokumencie: Zasady przyznawania i rozliczania dotacji w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w danym roku. ☞ Uprawniony podmiot może złożyć 1 wniosek w ramach ogłoszonego konkursu.

Gdzie szukać informacji?

☞ Sprawdzaj ogłoszenia na specjalnej stronie internetowej: <http://www.pozytek.gov.pl> szukaj: FIO oraz na stronie instytucji zajmującej się obsługą Programu:

<http://www.crzl.gov.pl> , a także na stronie MPiPS: www.mps.gov.pl szukaj: Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

☞ e-mail: fio@mps.gov.pl

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI - MSWiA

Otwarte konkursy ofert/zlecenie zadań publicznych

MSWiA co roku ogłasza szczegółowe zasady postępowania przy udzielaniu dotacji na realizację zadań mających na celu ochronę, zachowanie i rozwój tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowanie i rozwój języka regionalnego. Konkursy są ogłaszane na początku trzeciego kwartału.

Wśród zadań na rok 2010 przewidziano m.in.: ochronę miejsc związanych z kulturą mniejszości lub z językiem regionalnym; działalność świetlicową; prowadzenie bibliotek oraz dokumentacji życia kulturalnego i artystycznego mniejszości/języka regionalnego; edukację dzieci i młodzieży realizowaną w różnych formach.

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ Organizacje mniejszości narodowych i etnicznych oraz organizacje społeczności posługującej się językiem regionalnym, a także instytucje kultury mające istotne znaczenie dla kultury mniejszości.

Gdzie szukać informacji?

☞ Informacje podawane są w BIP Ministerstwa oraz na jego stronie internetowej: www.mswia.gov.pl Dodatkowe informacje są dostępne w Departamencie Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA.

NARODOWE CENTRUM KULTURY - NCK

Jego statutowym zadaniem jest podejmowanie działań na rzecz rozwoju kultury w Polsce, m.in. upowszechnianie tradycji narodowych, państwowych, promocja dziedzictwa kulturowego i historycznego, kreowanie zainteresowania kulturą i sztuką, itd. Swoje działania kieruje do artystów, pracowników sektora kultury, młodzieży, instytucji i organizacji. Podobnie jak Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego co roku ogłasza **tzw. programy operacyjne**, w tym także konkursy dotacyjne m.in. na wsparcie dla chórów szkolnych, modernizację lokalnych ośrodków kultury. Przyznaje także stypendia dla wybitnych młodych artystów.

Warto już teraz zwrócić uwagę na następujące programy, które są w fazie przygotowań:

☛ **Program Dom Kultury +**

Celem Programu jest stworzenie równego dostępu do kultury dla mieszkańców miast oraz terenów wiejskich oraz poprawa uczestnictwa w kulturze na terenach wiejskich i wiejsko-miejskich, zainicjowanie przemian domów kultury w Polsce w nowoczesne centra kultury lokalnej, które m.in. będą animować życie kulturalne społeczności lokalnych. Domy kultury, które wezmą udział w programie, uzyskają wsparcie merytoryczne, rzeczowe i finansowe w trzech priorytetowych obszarach programu: budowania strategii rozwoju instytucji oraz wyposażenia pracowników domu kultury w umiejętności i narzędzia potrzebne do efektywnej działalności kulturalnej; wsparcia w zakresie budowania oferty programowej danej instytucji; wsparcie w modernizacji edukacji artystycznej. W 2009 roku Program jest w fazie przygotowawczej. Potencjalnymi beneficjentami będą mogły być m.in. domy kultury, działające na terenach wiejskich, wiejsko-miejskich i w małych miastach (do 15 tys. mieszkańców).

☛ **Programy Edukacyjne dellARTE, a w nim: program Architektura++**

Jest to program powszechnej edukacji architektonicznej, wynikający z potrzeby estetyzacji przestrzeni publicznej, dostarczania podstawowej wiedzy z zakresu edukacji architektonicznej w Polsce, zwrócenia uwagi na wagę rozwiązań architektonicznych w codziennym życiu. Program jest obecnie przygotowywany we współpracy ze Stowarzyszeniem Architektów Polskich: www.sarp.org.pl Warto śledzić, w jakim kierunku ten program będzie się rozwijał, i jaką będzie miał ofertę dla wsi i małych miasteczek oraz kto będzie jego beneficjentem.

Kto może ubiegać się o dotację? ☛ Podmioty sektora kultury, zarówno samorządowe, pozarządowe, jak i prywatne. Rodzaj odbiorców zależy od programu. Każdy program NCK ma swój własny regulamin.

Gdzie szukać informacji?

☛ na stronie NCK: www.nck.pl, w zakładce: Programy ☛ e-mail: nck@nck.pl, a także www.regiony.nck.pl

NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ - NFOŚiGW

Celem jego działalności jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. NFOŚiGW zarządza środkami finansowym w formie pożyczkowej, dotacyjnej i inwestycyjnej. Środki z NFOŚiGW przeznacza się na cele wymienione w ustawie Prawo ochrony środowiska.

NFOŚiGW planuje i realizuje dofinansowywanie przedsięwzięć zgodnie z programami priorytetowymi, które opracowuje na każdy rok, określając szczegółowe zasady udzielania dofinansowania, procedury oraz szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięć. Stosowane są dwie podstawowe procedury wyboru przedsięwzięć do dofinansowania: nabór ciągły oraz konkurs. Procedury wyboru przedsięwzięć mogą być jednoetapowe lub dwuetapowe. **Lista priorytetowych programów NFOŚiGW planowanych do finansowania ogłaszana jest co roku.** Przyjmowanie i rozpatrywanie wniosków o dofinansowanie następuje na podstawie Programów Priorytetowych, które zawierają

szczegółowe warunki udzielania dofinansowania. Informacje te należy sprawdzać na bieżąco. Np. w 2009 roku wśród priorytetów znalazła się Edukacja Ekologiczna i Ochrona Przyrody, w tym:

- Program dla wspierania działalności pozarządowych organizacji ekologicznych.
- Program dla przedsięwzięć służących ochronie przyrody i krajobrazu.
- Program dla przedsięwzięć służących ochronie i zrównoważonemu rozwojowi lasów.
- Program dla przedsięwzięć służących zrównoważonemu rozwojowi rejonu Puszczy Białowieskiej.

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ Wnioskodawcami mogą być jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, szkoły wyższe, jednostki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, administracja państwowa i osoby fizyczne. Wszyscy wnioskodawcy powinni posiadać status prawny, umożliwiający zawarcie umowy cywilno-prawnej.

Gdzie szukać informacji?

☞ Na stronie internetowej NFOŚiGW: www.nfosiqw.gov.pl w zakładce pt. Środki krajowe, a najlepiej w BIP Funduszu: zasady udzielania pomocy finansowej. ☞Warto zapoznać się z dokumentami: Zasady udzielania dofinansowania ze środków NFOŚiGW oraz Lista priorytetowych programów na dany rok.

☞e-mail: fundusz@nfosiqw.gov.pl

2.2. PUBLICZNE ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE

2.2.1. PROGRAMY UNIJNE

Informacje o funduszach europejskich na lata 2007-2013/2015 znajdują się na stronie internetowej:
www.funduszeuropejskie.gov.pl
www.dotacjeue.org.pl Ponadto w każdym województwie działają Punkty Informacyjne o Funduszach Europejskich. Adresy Punktów Informacyjnych znajdują się na stronie internetowej:
www.funduszeuropejskie.gov.pl

W aktualnym okresie programowania, tj. na lata 2007-2013, środki finansowe na projekty związane z rozwojem wsi, a także jej dziedzictwem kulturowym można znaleźć w następujących Programach Operacyjnych:

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO – PO IŚ
16 REGIONALNYCH PROGRAMÓW OPERACYJNYCH - RPO
ROZWÓJ POLSKI WSCHODNIEJ – PO RPW

oraz w :

PROGRAMIE ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH - PROW
PROGRAMIE OPERACYJNYM ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SEKTORA
RYBOŁÓWSTWA I NADBRZEŻNYCH OBSZARÓW RYBACKICH – PO RYBY

a także w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej:

PROGRAMY OPERACYJNE WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO – PO IŚ

W ramach tego Programu zadania z zakresu kultury mogą być wspierane z **XI osi priorytetowej – Kultura i dziedzictwo kulturowe**. Celem tej ścieżki finansowania jest wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowymi i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski. To źródło finansowania może być - w omawianych w tej książce projektach - wykorzystane tylko wyjątkowo, bowiem dotyczy ono na ogół dużych projektów ponadregionalnych zawartych w następujących działaniach:

Działanie 11.1. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym. m.in. konserwacja obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

Działanie: 11.2. Rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym.

Szczególnie brane będą pod uwagę zabytki wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO oraz na Listę Pomników Historii Prezydenta. Instytucją pośredniczącą i przyjmującą wnioski jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Kto może ubiegać się pomoc?:

☛ **11.1.** instytucje kultury; jednostki samorządu terytorialnego; kościoły i związki wyznaniowe; organizacje pozarządowe; szkoły artystyczne i inne. ☛ **11.2.** instytucje kultury; organizacje pozarządowe; kościoły i związki wyznaniowe; jednostki samorządu terytorialnego oraz partnerstwa związane w ramach określonego w działaniu katalogu beneficjentów.

Gdzie szukać informacji?

☞ <http://www.poiis.mkidn.gov.pl/>

16 REGIONALNYCH PROGRAMÓW OPERACYJNYCH -RPO

Każde województwo posiada opracowany przez siebie Regionalny Program Operacyjny i samodzielnie nim zarządza. Dlatego też w poszczególnych województwach z RPO wspierane są różne działania, m.in. z zakresu przedsiębiorczości, turystyki, edukacji, ochrony środowiska, promocji regionu, kultury, sportu itd. Instytucjami zarządzającymi RPO są Urzędy Marszałkowskie. Odpowiadają one za przygotowanie i realizację RPO, w tym za ocenę i wybór projektów do dofinansowania, dokonywanie płatności i kontrolę projektów. **W każdym z 16-stu regionalnych programów operacyjnych znajdują się działania związane z dziedzictwem kulturowym, na które przewidziano wsparcie finansowe.** Część działań wspiera bezpośrednio projekty dotyczące dziedzictwa kulturowego np. rozwój produktów dziedzictwa kulturowego, infrastruktury z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego. Inne działania priorytetowe czynią to pośrednio, wspierając rozwój przedsiębiorczości, turystyki, itp.

Kto może ubiegać się pomoc?:

☞ podmioty z danego województwa: Przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, jednostki naukowe, szkoły wyższe, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, jednostki samorządu terytorialnego i ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną oraz inne, które wymienione zostały w konkretnym priorytecie RPO.

Gdzie szukać informacji?

☞ Informacje o RPO dla poszczególnych województw są dostępne w Urzędach Marszałkowskich, na ich stronach internetowych, a także na stronie: www.dotacjeue.org.pl

☞ W Punktach Informacyjnych o Funduszach Europejskich. Adresy Punktów znajdują się na stronie internetowej: www.funduszeuropejskie.gov.pl

☞ Dla ułatwienia podajemy w poniższej tabelce adresy stron internetowych dla każdego Regionalnego Programu Operacyjnego wraz z **nazwą priorytetu**, który dotyczy dziedzictwa kulturowego wsi oraz nazwą Departamentu, który zajmuje się wdrażaniem Programu.

Wsparcie finansowe dla projektów związanych z dziedzictwem kulturowym uzyskać można w następujących osiach priorytetowych w każdym z 16 RPO:

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY W DANYM WOJEWÓDZTWIE	OŚ PRIORYTETOWA ZWIĄZANA Z KULTURĄ	DEPARTAMENT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ RPO	ADRESY STRON INTERNETOWYCH
Dolnośląski RPO	Priorytet 2 „Społeczeństwo informacyjne” oraz Priorytet 6 „Turystyka i kultura”	Departament Regionalnego Programu Operacyjnego Wydział Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym	www.rpo.dolnyslask.pl
Kujawsko-Pomorski RPO	Oś priorytetowa 3. Rozwój infrastruktury społecznej	Departament Polityki Regionalnej	www.fundusze.kujawsko-pomorskie.pl
Lubelski RPO	VII. Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna	Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego	www.rpo.lubelskie.pl
Lubuski RPO	Priorytet V. Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej	Departament Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego Wydział Informacji i Promocji LRPO	www.lrho.lubuskie.pl
Łódzki RPO	Oś priorytetowa 5. Infrastruktura społeczna	Departament Polityki Regionalnej Wydział ds. Informacji i Promocji	www.rpo.lodzkie.pl
Małopolski RPO	Oś priorytetowa 3 Turystyka i przemysł kulturowy	Departament Funduszy Europejskich	www.fundusze.malopolska.pl
Mazowiecki RPO	Priorytet VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji	Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego	www.mazovia.pl
Opolski RPO	Oś priorytetowa 2 – Społeczeństwo informacyjne	Departament Koordynacji Programów Operacyjnych Referat Informacji i Promocji Funduszy Strukturalnych	www.rpo.opolskie.pl
Podlaskie RPO	Oś priorytetowa 6 – Rozwój infrastruktury społecznej	Departament zarządzania RPO	www.rpowp.wrotapodlasia.pl
Podkarpackie RPO	Oś priorytetowa 6 – Turystyka i kultura.	Departament Rozwoju Regionalnego Oddział informacji, promocji i szkoleń RPO	www.rpo.podkarpackie.pl
Pomorski RPO	Oś priorytetowa 6 – Turystyka i dziedzictwo kulturowe	Departament Programów Regionalnych	www.dpr.woj-pomorskie.pl
Śląski RPO	Priorytet III. Turystyka i Priorytet IV. Kultura	Wydział Rozwoju Regionalnego	www.rpo.silesia-region.pl
Świętokrzyski RPO	Oś priorytetowa 5. Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport	Punkt Informacyjny RPOWS	www.rpo-świętokrzyskie.pl
Warmińsko-Mazurski RPO	Oś priorytetowa 2. Turystyka	Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego	www.rpo.warmia.mazury.pl
Wielkopolski RPO	Priorytet VI. Turystyka i środowisko kulturowe	Zarząd Województwa Wielkopolskiego Departament Polityki Regionalnej i Departament Wdrażania Programu Regionalnego	www.wrpo.wielkopolskie.pl
Zachodniopomorski RPO	Oś 5. Turystyka, kultura i rewitalizacja	Wydział Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym	www.rpo.wzp.pl

PROGRAM OPERACYJNY ROZWÓJ POLSKI WSCHODNIEJ – PO RPW

Celem Programu jest przyspieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego woj. lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. W ramach osi priorytetowej **V: „Zrównoważony rozwój potencjału turystycznego opartego o warunki naturalne”** są dostępne fundusze na opracowanie wspólnej oferty turystycznej dla Polski Wschodniej, obejmujące promocję zrównoważonych form turystyki, m.in. takich, które zmniejszają potrzebę korzystania z indywidualnej motoryzacji oraz wzrost zainteresowania turystką rowerową na tym terenie. W ramach osi V. są realizowane dwa działania: V.1 Promowanie zrównoważonego rozwoju turystyki, czyli promocja turystyki na tym obszarze;

V.2. Trasy rowerowe - wytyczenie tras rowerowych turystycznych prowadzących przez wartościowe przyrodniczo i kulturowo tereny regionu. Wśród planowanych działań są: budowa i oznakowanie ścieżek rowerowych, budowa i montaż podstawowej infrastruktury towarzyszącej. tj. stojaków na rowery, wiat postojowych, przechowalni, wiat widokowych itp.

Kto może ubiegać się o dotację?

☞ W przypadku działania V.1. Beneficjentem Programu jest Polska Organizacja Turystyczna, choć projekt na etapie promocji przewiduje włączenie partnerów regionalnych: jednostki samorządu terytorialnego oraz lokalne organizacje turystyczne.
☞ W przypadku działania V.2. Beneficjentami są Urzędy Marszałkowskie 5 województw, które będą realizować projekt we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego i zarządami dróg oraz lasów.

Gdzie szukać informacji?

☞ <http://www.polskawschodnia.gov.pl>
☞ www.mrr.gov.pl oraz instytucja wdrażająca ☞ www.parp.gov.pl

Dodatkowa informacja:

☞ Trasy rowerowe prowadzące przez wartościowe przyrodniczo i kulturowo tereny mają być stymulującym czynnikiem dostosowania i rozbudowy lokalnej bazy turystycznej oraz restrukturyzacji zawodowej na wsi, wpłynąć pozytywnie na rozwój małej przedsiębiorczości ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki.

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH - PROW 2007-2013

Instytucją zarządzającą PROW 2007-2013 jest MRiRW, które zleciło wdrażanie większości działań **Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa**, która pełni też funkcję agencji płatniczej. Natomiast realizację ważnego dla odbiorców niniejszej publikacji działania pod nazwą - Odnowa Wsi oraz działań osi IV – LEADER zlecono **samorządom wojewódzkim**.

Gdzie szukać informacji o PROW?:

☞ W Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – ARiMR. Agencja posiada centralę w Warszawie, 16 Oddziałów Regionalnych w każdym województwie oraz 314 biur powiatowych. Adresy oddziałów terenowych można znaleźć na stronie: **www.arimr.gov.pl** w zakładce: informacje o Agencji: Oddziały Regionalne.
☞ pod bezpłatnym numerem infolinii 0-800-38-00-84
☞ wysyłając e-mail z pytaniem na adres: info@arimr.gov.pl
☞ na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa: www.minrol.gov.pl

OŚ 1. POPRAWA KONKURENCYJNOŚCI SEKTORA ROLNEGO I LEŚNEGO – dotyczy m.in. uczestnictwa rolników w systemach jakości żywności, czy grupach producenckich. Warto zwrócić uwagę na następujące działania tej osi wsparcia:

1.8. Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności – wspólnotowych: system chronionych oznaczeń geograficznych, chronionych nazw pochodzenia, gwarantowanych tradycyjnych specjalności, produkcja ekologiczna i – krajowych: produkcja zintegrowana, system Jakość Tradycja i inne. Celem działania jest poprawa jakości produktów rolnych i pomoc dla rolników, którzy produkują żywność wysokiej jakości, a także zwiększenie spożycia żywności wysokiej jakości.

1.10. Grupy producentów rolnych. Celem pomocy jest ułatwienie tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych, powstających w celu dostosowania produkcji do wymogów rynkowych, wspólnego wprowadzania przez członków grupy towarów do obrotu, w tym przygotowywania do sprzedaży i dostaw do odbiorców hurtowych oraz ustalania wspólnych zasad informowania o produkcji.

O wsparcie mogą się ubiegać grupy producenckie działające w wielu sektorach produkcji roślinnej i zwierzęcej, w tym zajmujące się wytwarzaniem i sprzedażą produktów regionalnych.

Kto może ubiegać się o dotację?

☞ **1.8** Osoba fizyczna, prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która została objęta ewidencją i wytwarza produkty uczestniczące w systemach jakości żywności.

☞ **1.10** Działanie to jest adresowane do grup producentów rolnych zarejestrowanych w okresie objętym PROW 2007–2013.

Gdzie szukać informacji?

☞ Oddziały regionalne ARiMR: www.arimr.gov.pl

OS 2. POPRAWA ŚRODOWISKA NATURALNEGO I OBSZARÓW WIEJSKICH - w ramach poszczególnych działań finansuje projekty dotyczące ochrony środowiska, w tym zasobów wodnych i gleb, pośrednio - kształtowania krajobrazu, ochrony i zachowania siedlisk, różnorodności biologicznej, zalesiania gruntów rolnych, produkcji ekologicznej. W ramach tej osi warto zwrócić uwagę na działanie:

2.2. Program rolnośrodowiskowy (płatności rolno – środowiskowe)

Celem wsparcia jest m.in.:

- przywracanie walorów lub utrzymanie stanu cennych siedlisk użytkowanych rolniczo oraz zachowanie różnorodności biologicznej;
- promowanie zrównoważonego systemu gospodarowania;
- odpowiednie użytkowanie gleb i ochrona wód;
- ochrona zagrożonych lokalnych ras zwierząt gospodarskich i lokalnych odmian roślin uprawnych.

Działanie zawarte jest w 9 pakietach rolnośrodowiskowych, które obejmują m.in.: rolnictwo ekologiczne, ochronę cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków, a także zagrożonych zasobów genetycznych roślin i zwierząt.

Płatności rolnośrodowiskowe są przyznawane rolnikom, którzy przyjmą na siebie zobowiązania rolnośrodowiskowe. Stanowią one rekompensatę utraconego dochodu i dodatkowo poniesionych kosztów.

Kto może ubiegać się o dotację?

☞ Rolnik, który zobowiąże się do realizacji programu rolnośrodowiskowego przez okres 5 lat oraz do przestrzegania podstawowych wymagań przewidzianych w poszczególnych pakietach na terenie całego gospodarstwa.

Gdzie szukać informacji?

☞ ARiMR: www.arimr.gov.pl

☞ oddziały regionalne ARiMR

2.3. Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne.

Celem działania jest powiększenie obszarów leśnych m.in. kosztem gruntów rolnych o małej wartości, wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych, zapobieganie zmianom klimatu.

Działanie wdrażane jest w dwóch schematach.

Schemat I. Zalesianie gruntów rolnych - leśne zagospodarowanie gruntów uprawianych rolniczo. Pomoc dotyczy założenia i pielęgnacji uprawy leśnej oraz zrekompensowania utraconego dochodu z tytułu wyłączenia gruntów spod uprawy.

Schemat II. Zalesianie gruntów innych niż rolne.

Pomoc na zalesienie dwóch rodzajów gruntów odłogowanych:

- z sukcesją naturalną drzew rodzimych;
- wymagających ochrony z uwagi na funkcje wodochronne albo glebochronne

Zalesianie dokonywane przez sadzenie oraz wykorzystanie sukcesji naturalnej. W tym schemacie przewiduje się dwa rodzaje wsparcia na zalesianie oraz premię pielęgnacyjną.

Kto może ubiegać się o dotację?

☞ rolnik właściciel gruntów rolnych oraz gruntów innych niż rolne

Gdzie szukać informacji?:

☞ Oddziały regionalne ARiMR;

☞ ARiMR: www.arimr.gov.pl

OŚ 3. JAKOŚĆ ŻYCIA NA OBSZARACH WIEJSKICH I RÓŻNICOWANIE GOSPODARKI WIEJSKIEJ

W tej osi finansowane są projekty dotyczące podejmowania lub rozwijania przez rolników działalności nierolniczej, tworzenia i rozwijania przez mieszkańców wsi mikroprzedsiębiorstw, a także projekty związane z odnową wsi.

3.1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej.

Z tego działania można otrzymać wsparcie inwestycji związanych z podejmowaniem lub rozwojem działalności pozarolniczej w dziedzinach: usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; usługi dla ludności; sprzedaż hurtowa i detaliczna, rzemiosło, rękodzieło; roboty i usługi budowlane oraz instalacyjne; usługi turystyczne oraz związane ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; usługi transportowe; usługi komunalne; przetwórstwo produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; magazynowanie lub przechowywanie towarów; wytwarzanie materiałów energetycznych z biomasy; rachunkowość, doradztwo lub usługi informatyczne.

Kto może ubiegać się o dotację?

☞ Osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik

Gdzie szukać informacji?:

☞ ARiMR: www.arimr.gov.pl i oddziały regionalne ARiMR

3.3. Odnowa i rozwój wsi.

Projekty ściśle związane z rozwojem i ochroną dziedzictwa kulturowego wsi mogą być wspierane przede wszystkim z tej ścieżki finansowania. W ramach tego działania pomocy finansowej udziela się podmiotom z tytułu inwestycji w zakresie:

- 1) budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
 - a) pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe,
 - b) służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury.
- 2) kształtowania obszaru przestrzeni publicznej;
- 3) budowy remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych;
- 4) zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne;
- 5) odnawiania, eksponowania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych, budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci;
- 6) kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Kto może ubiegać się pomoc?: ☞ Gmina, instytucje kultury, kościół lub związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe mające status organizacji pożytku publicznego. Projekty mogą być realizowane w miejscowościach należących do gminy wiejskiej lub miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5.000 mieszkańców lub gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5.000 mieszkańców.

Ważne informacje:

☞ Wnioski przyjmują Urzędy Marszałkowskie.

☞ Maksymalna wysokość pomocy na realizację projektów w jednej miejscowości wynosi 500.000 złotych w okresie realizacji Programu, a wielkość pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie może być niższa niż 25.000 złotych.

☞ Istnieje także możliwość współfinansowania projektów typu Odnowa Wsi z programu dotacyjnego MKiDN z tzw. Promesy.

Gdzie szukać informacji?:

☞ Na stronach Urzędów Marszałkowskich.

3.4. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.

Z tego działania można otrzymać wsparcie na inwestycje związane z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw działających m.in. w zakresie: usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa; usług dla ludności; drobnej wytwórczości, rzemiosła lub rękodziela; robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych; usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem; usług transportowych; usług komunalnych; przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych; magazynowania lub przechowywanie towarów; wytwarzania materiałów energetycznych z biomasy; rachunkowości, doradztwa i usług informatycznych.

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ Właściciele mikroprzedsiębiorstw, prowadzący działalność na terenie gmin wiejskich albo miejsko-wiejskich czy gmin miejskich z wyłączeniem miejscowości powyżej 5000 mieszkańców

Gdzie szukać informacji?:

☞ Wnioski wraz z załącznikami składa się w siedzibie oddziału regionalnego Agencji właściwego ze względu na miejsce realizacji projektu;

☞ ARiMR: www.arimr.gov.pl, w oddziałach regionalnych ARiMR

OŚ 4 LEADER

Celem działań podejmowanych w ramach tej osi jest aktywizacja mieszkańców wsi i lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów. Instytucją, której MRiRW zleciło zarządzanie tym działaniem jest samorząd wojewódzki. Podstawą ubiegania się o wsparcie z tej osi jest **utworzenie Lokalnej Grupy Działania - LGD**. Warunkiem powołania LGD jest utworzenie trójsektorowego partnerstwa, w którym co najmniej 50% stanowią partnerzy społeczni i gospodarczy. LGD z udziałem społeczności obszaru na którym działa, opracowuje Lokalną Strategię Rozwoju - LSR. LGD realizuje LSR dzięki uzyskanym w tym celu środkom, po uprzednim zatwierdzeniu strategii przez Urząd Marszałkowski. LGD wybiera projekty, których realizacja przyczyni się do realizacji celów strategii. Złożone wnioski o dofinansowanie mogą dotyczyć projektów kwalifikujących się do udzielenia pomocy w ramach działań osi 3:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej;
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw;
- Odnowa i rozwój wsi;
- oraz innych projektów zwanych „małymi projektami”, które mogą dotyczyć m.in.:
 - promocji i rozwoju lokalnej aktywności, w tym promocji lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej, z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego;
 - rozwoju agroturystyki i turystyki na obszarach wiejskich, w tym: utworzenia lub zmodernizowania elektronicznej bazy informacji turystycznej oraz stron www, przygotowania i wydania folderów i innych publikacji informacyjnych, oznaczenia obiektów ważnych lub charakterystycznych dla obszaru objętego lokalną strategią rozwoju;
 - inicjowania powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzenia na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych oraz tradycyjnych sektorach gospodarki;
 - organizacji imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych;
 - zakupu i nasadzenia tradycyjnej roślinności oraz starych odmian roślin (nasion, sadzonek, kłaczy, bulw, etc.) w celu wykorzystania lub odnowienia

- cennego dziedzictwa przyrodniczego lub kulturowego ze szczególnym wskazaniem na obszary chronione w tym obszary objęte siecią Natura 2000;
- zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego, w tym przez: odbudowę albo odnowienie lub oznakowanie budowli lub obiektów małej architektury wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków; odnowienie dachów lub elewacji zewnętrznych budynków
 - wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków; remont lub wyposażenie muzeów, remont lub wyposażenie świetlic wiejskich;
 - budowy/odbudowy małej infrastruktury turystycznej, w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras narciarstwa biegowego i zjazdowego, tras rowerowych;

Kto może ubiegać się pomoc?: Osoby fizyczne i prawne zamieszkałe lub prowadzące działalność na obszarze działania LGD, w tym organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe i kościoły.

Ważne informacje:

W przypadku „małych projektów” wysokość pomocy na projekt nie może przekroczyć 25.000 złotych, a poziom dofinansowania dla danego beneficjenta nie może przekroczyć w okresie programowania kwoty 100.000 złotych.

Kto przyjmuje wnioski? Lokalna Grupa Działania.

Gdzie szukać informacji?

Dowiedz się, czy na Twoim terenie działa Lokalna Grupa Działania, jak się nazywa ta organizacja, gdzie się mieści jej biuro, na jakim obszarze działa. Poznaj dokument przygotowany przez Lokalną Grupę Działania – Lokalną Strategię Rozwoju, sprawdź, czy Twój projekt mieści się w zakresie tematycznym tego dokumentu i wykorzystaj tę lokalną szansę zdobycia środków.

PROGRAM OPERACYJNY ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SEKTORA RYBOŁÓWSTWA I NADBRZEŻNYCH OBSZARÓW RYBACKICH 2007-2013 – PO RYBY

Gdzie szukać informacji o PO RYBY:

Informacje na temat procedur korzystania ze wsparcia finansowego w ramach poszczególnych osi i działań, a także o terminach naboru wniosków o wsparcie uzyskać można:

- ☞ w ARIMR, w centrali w Warszawie, w oddziałach regionalnych
- ☞ pod bezpłatnym numerem infolinii 0-800-38-00-84
- ☞ wysyłając e-mail z pytaniem na adres: info@arimr.gov.pl
- ☞ na stronie internetowej MRiRW: www.minrol.gov.pl

W Programie tym występują następujące osie wsparcia:

1. Środki na rzecz dostosowania floty rybackiej;
2. Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i obrót produktami rybołówstwa i akwakultury;
3. Środki służące wspólnemu interesowi – na rzecz polepszenia organizacji sektora rybackiego;
- 4. Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa;**
5. Pomoc techniczna.

Na uwagę czytelników zasługuje **oś 4** Programu tj. - **Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa**. Jest tam najwięcej działań związanych z dziedzictwem kulturowym. Na wzór osi 4 LEADER w PROW, i w tym przypadku na obszarach zależnych od rybactwa - powstają Lokalne Grupy Rybackie –LGR. Są to partnerstwa przedstawicieli szeroko rozumianego sektora rybackiego, gmin i innych podmiotów publicznych oraz sektora społecznego. LGR opracowują Lokalną Strategię Rozwoju Obszarów Rybackich (LSROR), która jest przez nie realizowana.

LGR mogą działać jedynie na obszarze, który przez MRiRW określony został jako "obszar zależny od rybactwa." W bardzo ogólnym ujęciu obejmuje on: nadbrzeżne obszary morskie, gdzie uprawia się rybołówstwo przybrzeżne, a także przetwórstwo produktów rybnych; ujścia głównych rzek, gdzie skoncentrowane są chów i hodowla ryb; obszary pojezierzy, na których uprawiane jest rybołówstwo śródlądowe oraz wędkarstwo. Operacje finansowane z tego Programu mogą obejmować szeroki zakres działań, w tym m.in.:

- rewitalizację miejscowości, w tym: remonty, chodników, parkingów, placów, ścieżek rowerowych, terenów zielonych, parków i miejsc wypoczynku, remonty lub wyposażanie budynków i obiektów publicznych pełniących funkcje społeczno-kulturalne, **sportowe, rekreacyjne**;
- remont, odbudowę lub modernizację budynków i obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków;
- budowę, remont lub modernizację małej infrastruktury turystycznej, w szczególności przystani, kąpielisk, punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras turystycznych, łowisk dla wędkarzy, punktów informacji turystycznej, łącznie **ze ścieżkami i drogami** dojazdowymi **do miejsc objętych inwestycją**;
- **dostosowanie obiektów turystycznych i rekreacyjno-sportowych do potrzeb osób niepełnosprawnych**;
- **tworzenie muzeów, izb regionalnych, izb pamięci lub skansenów mających na celu prezentowanie lokalnego rzemiosła, sztuki i obyczajów, w szczególności związanych z tradycjami rybackimi**;
- a także operacje związane z ochroną środowiska i dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa.

Kto może ubiegać się pomoc?: ☞ Osoby fizyczne i prawne zamieszkałe lub prowadzące działalność na obszarze działania LGR

Gdzie szukać informacji?

☞ Dowiedz się, czy na Twoim terenie działa Lokalna Grupa Rybacka, jak się nazywa organizacja pełniąca tę rolę, poznaj przygotowany przez LGR dokument – Lokalną Strategię Rozwoju Obszarów Rybackich i sprawdź, czy Twój projekt/pomysł mieści się w zakresie tematycznym tego dokumentu. Skorzystaj z szansy pozyskania funduszy.

Pewne elementy projektów dotyczących rozwoju i ochrony dziedzictwa kulturowego wsi można sfinansować w ramach Programów Operacyjnych Współpracy Transgranicznej, finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Głównym celem tego typu programów jest promowanie współpracy i bezpośrednich kontaktów wspierających rozwój gospodarczy i społeczny oraz ochronę środowiska w obszarach przygranicznych. Wspólne działania mają dotyczyć m.in. rozwoju turystyki, kultury, ochrony dóbr naturalnych i dóbr kultury, rozwoju i wspólnego wykorzystania infrastruktury, w szczególności w takich dziedzinach jak ochrona zdrowia, kultura i edukacja itd. Na obszarach przygranicznych Polski są realizowane następujące **programy operacyjne współpracy transgranicznej**:

POLSKA: WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE – NIEMCY: MEKLEMBURGIA/POMORZE PRZEDNIE-BRANDENBURGIA

POLSKA: WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE – NIEMCY: BRANDENBURGIA

POLSKA – SAKSONIA

POLSKA – REPUBLIKA CZESKA

POLSKA – REPUBLIKA SŁOWACKA

POLSKA – REPUBLIKA LITEWSKA

POŁUDNIOWY BAŁTYK: POLSKA – SZWECJA – DANIA – LITWA – NIEMCY

POLSKA: WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE – NIEMCY: MEKLEMBURGIA/POMORZE PRZEDNIE-BRANDENBURGIA

Po stronie polskiej Program obejmuje swoim zasięgiem podregion szczeciński (powiaty: policki, gryfiński, kamieński, gryficki, goleniowski, stargardzki, pyrzycki, myśliborski, choszczeński, łobeski, powiaty grodzkie Szczecin i Świnoujście; podregion koszaliński powiaty: drawski, białogardzki, kołobrzesci, koszaliński, sławieński, szczecinecki, świdwiński, wałecki i powiat grodzki Koszalin. Warto zwrócić uwagę na:|

Priorytet 1. Wspieranie działań na rzecz infrastruktury służącej współpracy transgranicznej i poprawie stanu środowiska. W tym priorytecie mieszczą się m.in. działania na rzecz poprawy jakości wody, ochrony środowiska, zachowania krajobrazu.

Priorytet 3. Transgraniczny rozwój zasobów ludzkich oraz wsparcie współpracy transgranicznej w zakresie kultury i edukacji i ochrony zdrowia. W ramach tego priorytetu mieszczą się wspólne projekty na rzecz rozwijania kontaktów transgranicznych i integracji społecznej, a także Fundusz Małych Projektów (FMP).

Kto może ubiegać się o dotację?: jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, małe i średnie przedsiębiorstwa i podmioty prawa publicznego, a także organy administracji rządowej; Lasy Państwowe w Polsce.

Gdzie szukać informacji?:

☞ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl

☞ Instytucją zarządzającą Programem jest niemieckie Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Turystyki

☞ Wspólny Sekretariat Techniczny mieści się w Niemczech, przy Ministerstwie.

☞ Ze strony polskiej informacji udziela Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Współpracy Terytorialnej: www.mrr.gov.pl, a także ☞ Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego: www.wzp.pl

POLSKA: WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE – NIEMCY: BRANDENBURGIA

Po stronie polskiej Program obejmuje swoim zasięgiem podregion gorzowski (powiaty gorzowski, międzyrzecki, słubicki, strzelecko-drezdeński, sulęciński i miasto Gorzów Wielkopolski, podregion zielonogórski (powiaty krośnieński, nowosolski, świebodziński, zielonogórski, żagański, żarski, wschowski i miasto Zielona Góra). Z punktu widzenia odbiorców niniejszej publikacji interesujący są następujące priorytety i działania:

Priorytet 1 – Wspieranie infrastruktury oraz poprawa stanu środowiska, w którym przewidziano wsparcie dla transgranicznej infrastruktury turystycznej oraz działania inwestycyjne na rzecz dalszego poszerzania oferty turystycznej i tworzenia nowych atrakcji turystycznych, działania na rzecz ochrony i poprawy dziedzictwa kulturowego.

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ m.in. jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe non profit, kościoły i związki wyznaniowe, instytucje otoczenia biznesu.

Gdzie szukać informacji?

☞ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl

☞ Wspólny sekretariat mieści się w Zielonej Górze: www.cpe.gov.pl

☞ Instytucją zarządzającą jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego – Departament Współpracy Terytorialnej: www.mrr.gov.pl

POLSKA – SAKSONIA

Po stronie polskiej Program obejmuje swoim zasięgiem w województwie dolnośląskim: podregion jeleniogórsko-wałbrzyski tj. powiaty: bolesławiecki, lubański, lwówecki, złotoryjski, jeleniogórski, kamiennogórski, jaworski, wałbrzyski, świdnicki, ząbkowicki, kłodzki, dzierzoniowski, strzeliński oraz miasto Jelenia Góra; w województwie lubuskim: podregion zielonogórski tj. powiaty: żarski, żagański, krośnieński, zielonogórski, nowosolski, wschowski, świebodziński oraz miasto Zielona Góra.

Uwadze czytelników niniejszej publikacji szczególnie polecamy:

Oś priorytetową 1. Rozwój transgraniczny:

1.2. Turystyka i działalność uzdrowiskowa, w której przewidziano takie kierunki działań, jak np. poprawa i rozwój infrastruktury turystycznej, tworzenie wspólnych ofert turystycznych i atrakcyjnych form informacji dla turystów, turystyka wiejska;

1.4. Środowisko naturalne – ochrona natury, lasów i krajobrazu itd.;

1.5. Ład przestrzenny i planowanie regionalne, w której przewiduje się wsparcie projektów dotyczących ładu przestrzennego i planowania regionalnego łącznie z rozwojem obszarów wiejskich np. tworzenie transgranicznych planów zagospodarowania przestrzennego i koncepcji rozwoju obszarów wiejskich.

Oś priorytetową 2. Transgraniczna integracja społeczna:

2.2. Kultura i sztuka: wsparcie projektów dotyczących tradycji kultury ludowej, ochrony, rewitalizacji, digitalizacji i dostępności zabytków kultury, przemysłu i techniki wraz z ich otoczeniem;

2.6. Fundusz Małych Projektów - FMP: w ramach FMP dofinansowane będą projekty, które służą utrzymaniu i zwiększeniu transgranicznej wymiany informacji, komunikacji i współpracy między mieszkańcami, stowarzyszeniami i urzędami na wspólnym obszarze wsparcia, a także umocnieniu utożsamiania się ludności ze wspólną przestrzenią życia społecznego.

Kto może ubiegać się o dotację? m.in. ☞ jednostki samorządu terytorialnego ich związki i stowarzyszenia; Parki narodowe i krajobrazowe; podmioty zarządzające obszarami chronionymi; Lasy Państwowe wraz z jednostkami organizacyjnymi; instytucje kultury; muzea i biblioteki; organizacje pozarządowe; kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych; małe i średnie przedsiębiorstwa.

Gdzie szukać informacji?

☞ Na stronie internetowej w wersji niemieckiej i polskiej: <http://www.sn-pl.eu/>

☞ Na stronie internetowej: ☞ www.ewt.gov.pl oraz w najbliższych ☞ punktach informacyjnych o funduszach europejskich.

☞ Instytucją zarządzającą jest Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy www.smwa.sachsen.de

☞ Koordynatorem Programu w Polsce jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Współpracy Terytorialnej: www.mrr.gov.pl

☞ Wspólny Sekretariat Techniczny mieści się w Dreźnie, w Niemczech.

☞ Informacji o Programie udziela Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego www.umwd.dolnyslask.pl

POLSKA – REPUBLIKA CZESKA

Program obejmuje swoim zasięgiem obszar (po stronie polskiej): jeleniogórsko-wałbrzyski, opolski, rybnicko-jastrzębski, bielsko-bialski oraz obszar powiatu pszczyńskiego (podregion centralny śląski).

Priorytety Programu to m.in. :

Oś priorytetowa 1. Wzmacnianie dostępności komunikacyjnej, ochrona środowiska, profilaktyka zagrożeń – a w niej: poprawa stanu i jakości środowiska przyrodniczego w obszarze pogranicza polsko-czeskiego.

Oś priorytetowa 2. Poprawa warunków rozwoju przedsiębiorczości i turystyki

związana jest m.in. z rozszerzeniem oferty turystycznej obszaru pogranicza polsko-czeskiego; rozwój turystyki i oraz ochrona i odbudowa bogactwa kulturowego i przyrodniczego.

W osi priorytetowej 3. Wspieranie współpracy społeczności lokalnych –

wsparcie ukierunkowane m.in. na realizację projektów infrastrukturalnych dotyczących modernizacji placówek edukacyjnych i kulturalnych, niezbędnych dla realizacji współpracy społeczności lokalnych.

Wsparcie otrzymują również projekty ukierunkowane na rozwój inicjatyw społecznych, imprez kulturalnych i rekreacyjno-edukacyjnych po obu stronach granicy. W Priorytecie tym mieści się także Fundusz Mikroprojektów, którego zadaniem będzie wspieranie transgranicznych działań o znaczeniu lokalnym, czyli małe działania nieinwestycyjne lub niewielkie inwestycyjne.

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ m.in. jednostki samorządu terytorialnego; pozarządowe organizacje non-profit (NGO); instytucje prowadzące działalność edukacyjną lub badawczą; inne podmioty i stowarzyszenia o charakterze non-profit (np. instytucje kulturalne, edukacyjne i kościelne);

Gdzie szukać informacji?

☞ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl

☞ Informacji udziela także Departament Współpracy Terytorialnej w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego: www.mrr.gov.pl oraz Urzędy Marszałkowskie: Województwa Dolnośląskiego, Opolskiego, Śląskiego, a także Regionalny Punkt Kontaktowy w Bielsku-Białej.

☞ Instytucją zarządzającą jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego w Pradze, Czechy: www.mmr.cz;

☞ Wspólny Sekretariat mieści się w Olomouc, Czechy [www: www.cz-pl.eu](http://www.cz-pl.eu)

POLSKA – LITWA

Po stronie polskiej Program obejmuje swoim zasięgiem podregiony: Białostocko-Suwalski i Łódki oraz regiony przylegające do zasadniczego obszaru wsparcia tj. łomżyński i olsztyński.

Oś priorytetowa 1. Wzrost konkurencyjności i produktywności obszaru

wsparcia: działania wspierające turystykę i dziedzictwo kulturowe/historyczne.

Oś priorytetowa 2. Spójność transgraniczna oraz ogólna poprawa jakości

obszaru wsparcia: wsparcie działań związanych z zachowaniem bioróżnorodności i zasobów naturalnych.

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ m.in. Stowarzyszenia utworzone przez władze regionalne lub lokalne; stowarzyszenia utworzone przez organy prawa publicznego.

Gdzie szukać informacji?

☞ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl

☞ Instytucja zarządzająca - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Departament Polityki Regionalnej w Wilnie, Litwa:

☞ Wspólny Sekretariat Techniczny w Wilnie, Litwa.

☞ Informacje można też uzyskać w Departamencie Współpracy Terytorialnej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego: www.mrr.gov.pl oraz w Urzędach Marszałkowskich Województw: Warmińsko-Mazurskiego, Podlaskiego.

POLSKA - REPUBLIKA SŁOWACKA 2007-2013

Na terenie Polski, Program obejmuje 3 podregiony graniczne: bielsko-bialski, nowosądecki, krośnieńsko-przemyski oraz 4 powiaty: pszczyński, oświęcimski (w podregionie krakowsko-tarnowskim), rzeszowski oraz powiat grodzki Rzeszów

Priorytet 1: Rozwój infrastruktury transgranicznej - np.: w działaniu 1.2: Infrastruktura ochrony środowiska: inwestowanie w dostępność i jakość dróg regionalnych i lokalnych, ścieżek rowerowych, regionalnych i lokalnych wodnych dróg śródlądowych na terenach przygranicznych.

Priorytet 2 Rozwój społeczno-gospodarczy – np.:

2.1. Rozwój współpracy transgranicznej w zakresie turystyki: współpraca w dziedzinie turystyki, sportu i rekreacji; rozwój eko- i agroturystyki, produkty turystyki regionalnej.

2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego: ochrona różnych gatunków roślin i zwierząt, przygotowanie wspólnych programów ochrony przyrody oraz dziedzictwa kulturowego i historycznego.

2.3: Projekty sieciowe: działania podejmowane w ramach sieci współpracy nawiązywanej pomiędzy instytucjami, a w tym m.in.: wspieranie rozwoju nowych produktów i lepsze zarządzanie turystyką, kulturą i tradycyjnym rzemiosłem; wspieranie w tworzeniu wspólnych produktów kulturowych, turystycznych i tradycyjnego rzemiosła.

Priorytet 3: Wsparcie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty) - promowanie lokalnych inicjatyw i ustalenie kontaktów transgranicznych poprzez realizację mikroprojektów opartych na działaniach "ludzie dla ludzi". Wspierane działania to: wzmocnienie współpracy, odnowienie i podtrzymanie tradycji regionalnych i kulturalnych, rozwój zasobów ludzkich i edukacji, rozwój wspólnych transgranicznych przedsięwzięć w dziedzinie edukacji, sportu i kultury, wspieranie w tworzeniu wspólnych produktów kulturowych, turystycznych i tradycyjnego rzemiosła, wspieranie małych projektów infrastrukturalnych.

Kto może ubiegać się o dotację? ☛ M.in. jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe non profit;

Gdzie szukać informacji?

☛ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl

☛ Instytucja Zarządzająca - Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Współpracy Terytorialnej w Warszawie: www.mrr.gov.pl

☛ W Urzędach Marszałkowskich Województwa Małopolskiego, Podkarpackiego oraz Śląskiego.

POŁUDNIOWY BAŁTYK 2007-2013

Zasięg terytorialny Programu obejmuje regiony aż 5 państw: Szwecję, Danię, Litwę, Niemcy, Polskę. Polskie podregiony w Programie to: szczeciński, koszaliński, słupski, gdański, Gdańsk-Gdynia-Sopot, a także elbląski.

Oś Priorytetowa 2: Atrakcyjność oraz wspólna tożsamość - wsparcie projektów z dziedzin: zarządzania środowiskiem Morza Bałtyckiego; energia odnawialna; zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych oraz dziedzictwa kulturowego (np. tworzenie i promocja wspólnych produktów turystycznych, transgraniczne szlaki turystyczne); inicjatywy społeczności lokalnych - także dotyczących dziedzictwa kulturowego.

Kto może ubiegać się o dotację?

☛ **M.in.** Władze regionalne i lokalne; organizacje pozarządowe, instytucje prowadzące działalność edukacyjną lub badawczą, instytucje wspierające/promujące zrównoważony rozwój, innowacyjność oraz przedsiębiorczość.

Gdzie szukać informacji?

☛ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl

☛ Wspólny Sekretariat Techniczny Programu mieści się w Gdańsku: www.cpe.gov.pl oraz email: southbaltic@southbaltic.eu

Dodatkowo, w ramach Europejskiego Instrumentu Partnerstwa i Sąsiedztwa Polska zarządza dwoma programami: **Polska – Białoruś – Ukraina oraz Litwa – Polska – Rosja.** Przykładowe priorytety współpracy tych programów to: poprawa i rozbudowa

transgranicznej infrastruktury: komunikacyjnej, transportowej, technicznej, turystycznej, społecznej i ochrony środowiska.

POLSKA – BIAŁORUŚ – UKRAINA 2007 – 2013

Program w Polsce obejmuje swoim zasięgiem podregiony: krośnieńsko-przemyski, białostocko-suwański, białkopodlaski i chełmińsko-zamojski, ostrołęcko-siedlecki, a także regiony przyległe: rzeszowsko-tarnobrzeski, łomżyński i lubelski.

Warto zwrócić uwagę na priorytety:

1. Wzrost konkurencyjności obszaru przygranicznego, w tym rozwój turystyki

2. Poprawa jakości życia, w tym ochrona środowiska w obszarze przygranicznym

3. Współpraca sieciowa, w tym inicjatywy społeczności lokalnych. Wspieranie działań m.in. w dziedzinach takich jak: ochrona środowiska, dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe, rozwój społeczny i gospodarczy. Wspólne inicjatywy obejmą ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego; wspólne tworzenie zrównoważonych produktów turystycznych respektujących ochronę dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego; realizację inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej i agroturystycznej oraz usług turystycznych. Wsparcie możliwe też dla mikroprojektów.

Kto może ubiegać się pomoc? ☞ m.in. władze lokalne i regionalne, organizacje pozarządowe i non profit.

Gdzie szukać informacji?

☞ www.ewt.gov.pl

☞ Wspólna Instytucja Zarządzająca to Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Współpracy Terytorialnej: www.mrr.gov.pl

☞ Wspólny Sekretariat Techniczny mieści się w Warszawie

☞ Informacji o Programie udzielają też Urzędy Marszałkowskie Województw: Podlaskiego, Mazowieckiego, Delegatura w Ostrołęce i w Siedlcach; Lubelskiego; Podkarpackiego.

LITWA – POLSKA – ROSJA 2007 – 2013.

Program w Polsce obejmuje podregiony: Gdańsk-Gdynia-Sopot, elbląski, olsztyński, etcki, białostocko-suwański obszary przyległe: słupski, bydgoski, toruńsko-włocławski, łomżyński, ciechanowsko-płocki, ostrołęcko-siedlecki należące do pięciu polskich województw: pomorskiego, podlaskiego, warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego.

Priorytet 1. Przyczynianie się do rozwiązywania wspólnych problemów i wyzwań – wśród działań jest zrównoważone wykorzystanie środowiska;

Priorytet 2. Wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego – jednym z działań jest rozwój turystyki, a także wspólne planowanie przestrzenne i społeczno – ekonomiczne.

W ramach Programu mogą być wspierane projekty dotyczące przygotowania i wdrażania np. trasgranicznych szlaków tematycznych, trasgranicznych produktów agroturystycznych respektujących wymogi dziedzictwa naturalnego i kulturowego; restauracja wspólnych obiektów zabytkowych, budowa ścieżek rowerowych, renowacja infrastruktury obiektów zabytkowych prowadząca do stworzenia atrakcji turystycznych dla całego obszaru Programu, wspólne oznaczanie i certyfikowanie obiektów i kompleksów turystycznych. Wsparcie finansowe będzie możliwe także dla mikroprojektów.

Kto może ubiegać się pomoc? ☞ M.in. jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe.

Gdzie szukać informacji?

- ☞ Na stronie internetowej: www.ewt.gov.pl;
- ☞ Wspólny Sekretariat Techniczny, Litwa, Wilno: <http://www.lietuva-polska.eu/>
- ☞ Instytucją odpowiedzialną za realizację Programu jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Departament Współpracy Terytorialnej: www.mrr.gov.pl

2.2.2. INNE PROGRAMY I INSTYTUCJE ZAGRANICZNE

Gdzie szukać informacji o tych funduszach:

Punkt Kontaktowy ds. Kultury działający przy Instytucie Adama Mickiewicza. ul. Mokotowska 25, 00-560 Warszawa, tel. 0-22 44 76 170, e-mail: pkk.kultura@mkidn.gov.pl
www.mkidn.gov.pl/pkk
www.kultura.gov.pl - baza organizacji działających w obszarze kultury i portal kultura w Unii Europejskiej

EDUCATION, AUDIOVISUAL&CULTURE EXECUTIVE AGENCY

Culture Programme (2007-2013)

Program Kultura 2007-2013.

Celem Programu jest wzmocnienie przestrzeni kulturowej Europejczyków, opartej na wspólnym dziedzictwie kulturowym.

Priorytety Programu to:

- wspieranie ponadnarodowej mobilności osób działających w sektorze kultury;
- wspieranie ponadnarodowego obiegu dzieł oraz wyrobów artystycznych i kulturalnych;
- wspieranie dialogu między kulturami.

Program jest zarządzany przez Komisję Europejską w Brukseli oraz Agencję Wykonawczą ds. Edukacji, Kultury i Spraw Audiowizualnych w Brukseli.

Konkursy ogłaszane są co roku.

Kto może ubiegać się o dotację? ☞ Publiczne lub prywatne instytucje i organizacje, ze sfery kultury, z wyłączeniem sektora audiowizualnego. O grant mogą się także ubiegać przedsiębiorstwa, o ile ich projekty są non-profit i z dziedziny kultury. Wnioskodawca musi posiadać status prawny oraz siedzibę w jednym z krajów uczestniczących w Programie, m.in.: w państwach członkowskich UE; w państwach należących do EOG (Islandia, Liechtenstein, Norwegia); w krajach kandydujących do członkostwa w UE (Chorwacja, Turcja i była Jugosłowiańska Republika Macedonii) oraz w Serbii.

Gdzie szukać informacji?

- ☞ Sprawdź ogłoszenia na stronie: <http://ec.europa.eu/>
- ☞ http://eacea.ec.europa.eu/culture/funding/2009/index_en.php
- ☞ Szczegółowe wytyczne i niezbędne dokumenty dostępne na stronie Punktu Kontaktowego: ☞ www.mkidn.gov.pl/pkk. Punkt Kontaktowy Instytut Adama Mickiewicza; e-mail: pkk.kultura@mk.gov.pl

MIĘDZYNARODOWY FUNDUSZ WYSZEHRADZKI – International Visegrad Fund

Celem Funduszu jest promowanie współpracy między Polską, Węgrami, Czechami i Słowacją. ☞ **W Programie Małych Grantów** Fundusz wspiera między innymi projekty dotyczące następujących dziedzin:

- współpraca kulturalna np. festiwale, publikacje;
- wymiana młodzieży (np. sport, imprezy edukacyjne i kulturalne dla młodzieży i dzieci);
- współpraca transgraniczna (np. projekty dwóch państw dotyczące rejonów

przygranicznych);

-promocja turystyki (np. przewodniki, prezentacje, targi).

Preferowane są projekty, w których współorganizatorami są podmioty ze wszystkich krajów Grupy Wyszehradzkiej (Polska, Republika Czeska, Słowacja, Węgry), konieczne jest uczestnictwo co najmniej 3 podmiotów, poza projektami transgranicznymi, które mogą być dwustronne.

Kto może ubiegać się o dotacje? ☞ Podmioty posiadające osobowość prawną.

Gdzie szukać informacji?

☞ Na stronie: <http://www.visegradfund.org>, w zakładce: Granty – PL (polska wersja językowa).

Ważne informacje: ☞ Wnioski składa się w języku angielskim on-line oraz przesyła pocztą tradycyjną na adres sekretariatu Funduszu w Bratysławie, Słowacja.

FUNDACJA ROZWOJU SYSTEMU EDUKACJI

Fundacja m.in. realizuje Program Komisji Europejskiej pod nazwą "**Młodzież w działaniu**" skierowany do młodzieży w wieku 13-30 lat. Wspiera edukację pozaformalną, czyli działania podejmowane przez młodych ludzi w czasie wolnym od nauki m.in. projekty działań służące społeczności lokalnej realizowane w kraju lub we współpracy z grupą z zagranicy. Mogą one dotyczyć zachowania dorobku kulturowego. Np. w **Działaniu 1.2. Inicjatywy Młodzieżowe**, które są elementem **Akcji 1. Młodzież dla Europy** można ubiegać się o dofinansowanie kilkumiesięcznych przedsięwzięć młodzieży o charakterze lokalnym (inicjatywy krajowe) oraz działań realizowanych przez lokalne grupy młodzieży z minimum dwóch krajów uczestniczących w Programie „Młodzież w Działaniu” (inicjatywy międzynarodowe) tj. państw członkowskich UE; Islandii, Liechtenstein, Norwegii, Turcji; państw sąsiadujących z UE (Europa Wschodnia i Kaukaz, Region Śródziemnomorski i Południowo-Wschodnia Europa), a także z innych krajów partnerskich. W obu typach działań grupy młodzieżowe mogą realizować własny pomysł, zrobić coś pożytecznego dla siebie i własnego środowiska.

Kto może ubiegać się o dotację:

☞ Wnioski mogą składać organizacje nie nastawione na zysk.

Gdzie szukać informacji?:

☞ Narodowa Agencja Programu Młodzież: <http://mlodziej.org.pl> oraz

☞ www.youth.org.pl oraz ☞ e-mail: mlodziej@mlodziej.org.pl

☞ <http://www.frse.org.pl/>